

Pinksterfeesten

Pinksteren: een feest met vele lokale gewoonten en gebruiken. Wat is hun oorsprong?

6

375 jaar Kevelaer

Een jubileum voor Nederlands grootse bedevaartsoord over de grens

10

Paus Adrianus VI

Een herwaardering voor de enige paus die Nederland heeft voortgebracht

24

3

JUNI
2017

uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

SAMENKERK

Pinksteren
2017

3 JUNI 2017

SK

uitgave van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

SAMENKERK

Pinksteren 2017

In dit nummer

**375 jaar
Kevelaer**

10

Op Pinksteren vieren we de 'uitstorting' van de heilige Geest. Maar er zijn ook vele lokale gewoonten en gebruiken, zoals Luilak of Pinksterdrie. Wat is hun oorsprong, en wat betekenen ze?

Pinksterfeesten

6

1 Juni is het 375 jaar geleden dat Kevelaer – net over de grens bij Venlo – een Mariastad werd. Nu wordt het wel 'Nederlands grootste bedevaartplaats' genoemd. Wat maakt Kevelaer zo bijzonder?

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 3 • Jaargang 42
De volgende uitgave verschijnt op 13 juli 2017.

Redactie

Jim Schilder (hoofdredacteur), Eric van Teijlingen (eindredacteur), Eric Fennis, Christel Kerssens-van der Pijl, Edith van Kuijck, Maurice Lagemaat, Petra Vermeer.

Medewerkers

Anneke van Assema, Geert van Dartel, Leo Fijen, Hein Jan van Ogtrop, Marcel Poorthuis, Nikolaas Sintobin sj, Jeroen de Wit

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600
Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 30,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 36,- per jaar

Advertenties

Borgerpark Media
Postbus 8027
6060 AA Posterholt
Telefoon • 0475-711362
E-mail • info@borgerparkmedia.nl
www.borgerparkmedia.nl

Grafisch ontwerp/technische realisatie

Impulsar Strategy & Design • www.impulsar.nl
Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

Kerkengek

16

De Kerkengek neemt ons mee naar Santpoort en Driehuis, en beschouwt de Velsertunnel...

Op 17 juni komen honderden vormelingen uit ons bisdom naar de kathedraal voor de Bavodag. Dit bijzondere fenomeen bestaat nu 25 jaar. Wat gebeurt er, en wat zijn de vruchten?

Sinds 2014 heeft **Christel Kerssens-van der Pijl** als eindredacteur van *SamenKerk* een grote bijdrage geleverd aan de inhoud en vormgeving van ons bisdomblad. Per 1 mei heeft zij de redactie verlaten i.v.m. een nieuwe baan. De Bisschoppen en de redactie bedanken haar voor haar grote inzet voor *SamenKerk* en wensen haar alle goeds toe.

Bavodag

30

De enige Nederlandse paus was Adrianus uit Utrecht. Twan Geurts schreef een mooi boek over deze wat ondergewaardeerde paus.

Adrianus VI, onze paus

24

En verder

4	Woord van de bisschop	23	Geboekt
8	Wat ik doe...	27	Leo Fijen
14	Parels uit de Schattengrot	28	Puzzel
15	Van Onderop	32	Kort nieuws
19	Kerk online	35	Nieuwe lente voor Oecumene
20	Inspiratie	37	Kroniek
22	Agenda Heiligdom Heiloo	38	Personalialia

Cover: Pinksterviering
in het Pantheon, in Rome.
(zie ook ► pag. 7)

MARIA

protestantse vragen en katholieke antwoorden

Op zaterdag 13 mei 2017, bij gelegenheid van het 100-jarig jubileum van de verschijningen, was paus Franciscus in Fatima om de Kerk en de wereld onder de bescherming van het Onbevleete Hart van Maria te plaatsen.

Als Nederlandse bisschoppen deden we die dag hetzelfde voor onze Nederlandse Kerk en ons volk in de Basiliek O.L.V. Sterre der Zee in Maastricht. In 1917 had Maria zelf hierom gevraagd en er grote beloftes aan verbonden. Tegelijk waarschuwde ze voor toekomstige gevaren voor Kerk en wereld en bood de mensheid haar bescherming aan. Alles wat ze gezegd heeft, is inmiddels al gebeurd of is nog een reële dreiging.

Wat maakt Maria zo bijzonder?

Toch voelen velen, met name onze reformatorische broeders en zusters, zich ongemakkelijk bij dit alles. Ze vinden het eigenlijk te veel eer voor Maria. Ze is toch een schepsel net als wij. Het is waar, maar tegelijkertijd heeft de Heer haar een unieke waardigheid gegeven en een rol in zijn heilsplan, waarmee niemand anders zich kan meten. Ik kreeg ooit bezoek van een groepje evangelische jongeren uit de 'Bibelbelt'. Ze wilden een musical maken over Maria en waren nieuwsgierig naar de katholieke visie. Ik heb hun gezegd: "Als je werkelijk gelooft dat Jezus 'de Zoon van de Allerhoogste' is, zoals de Bijbel leert, dan kun je toch niet menen dat God een vrouw nodig had opdat zijn Zoon geboren kon worden, en dat ze daarna weer kon gaan. Dan maak je van Maria een soort 'draagmoeder'. Als je werkelijk gelooft dat Jezus Gods Zoon is, dan moet je aannemen dat er een unieke relatie bestaat tussen de Drieëne God en dit meisje, een relatie voor altijd. Dat is de basis van al onze Mariaverering". Ze waren het er helemaal mee eens en vroegen alleen: "Waarom hebben wij dat niet?"

Wat betekent 'Onbevleete Ontvangenis'?

De katholieke Kerk, tezamen met de orthodoxe en oosterse Kerken, zo'n driekwart van de hele christenheid, gelooft vast dat Maria niet alleen een passief werktuig was, maar dat zij een actieve rol vervulde in Gods verlossingsplan. Natuurlijk, Christus is de enige Middelaar tussen God en mens. Hij verlost de mens, maar niet zonder de mens. Hij laat ons deelhebben aan onze eigen verlossing, zoals Paulus schrijft. In de eerste plaats Maria. Zij is met Hem de hele weg gegaan, van voor zijn geboorte tot na zijn dood. Ook na zijn opstanding nam de Heer haar met ziel en lichaam bij zich in zijn Koninkrijk. Van haar ontving Hij tenslotte zijn hele mens-zijn. Met de kennis van nu weten we dat het daarbij niet alleen om vlees en beenderen gaat, maar om zijn hele DNA en genenkaart, grondslag van zijn persoonlijkheid. Met de Vader deelt Hij zijn godheid. Daarom, geloven we, is Maria uit kracht van de verlossing geschapen in de oorspronkelijke volmaaktheid om de Heer een ongeschonden mens-zijn te kunnen bieden. In de katholieke visie moest dat tevens

zo zijn opdat Maria als de nieuwe Eva in volle vrijheid – een vrijheid niet gebroken door de zonde – haar jawoord kon geven. Daarmee, zo schrijven de oude kerkvaders, heeft zij de verlossing mogelijk gemaakt. Simpel gezegd: Maria is de hand die de mensheid naar God uitstrekt. Jezus is de hand die de Vader de gevallen mensheid reikt. Beiden zijn nodig om de mens in volle waardigheid te herstellen. Alleen in die louter menselijke zin noemen we Maria voorspreekster, middelares en medeverlosseres.

Waar staat dat in de Bijbel?

Ook voor katholieken is de Bijbel het Woord van God. Maar tegelijk geloven we dat de heilige Geest ook werkt in de geschiedenis om ons steeds dieper te doen doordringen in dat woord. Jezus zelf zegt: "Veel heb Ik u nog te zeggen, maar ge kunt het nu nog niet verdragen. De Geest zal u alles leren en alles in herinnering brengen..." Maria is zo'n mysterie dat in kern in de H. Schrift

aanwezig is, maar pas in de loop der eeuwen zijn volle diepgang en schoonheid heeft geopenbaard. Op Golgotha staat zij onder het kruis en hoort de laatste woorden van haar Zoon, woorden met de kracht van een testament: "Vrouw, zie daar uw zoon. Zoon, zie daar uw moeder". Hij geeft het laatste wat Hij nog heeft, zijn moeder. We lezen hierin niet alleen een praktische mededeling voor Johannes, maar zijn laatste diepe wens dat zijn volgelingen van alle tijden haar zouden opnemen in hun geestelijk huis als hun spirituele moeder. Haar hele wezen en roeping is het elke mens bij de hand te nemen en te leiden naar haar Zoon en naar de kracht van zijn heilige Geest in ons leven en in de wereld.

Is het aanroepen van mensen geen bijgeloof?

Natuurlijk gaan ook wij in ons gebed allereerst rechtstreeks tot Jezus, de Vader en de heilige Geest. Toch is het vragen om de bemiddeling van mensen heel Bijbels. Steeds weer lezen we hoe Jezus zieken geneest op de voorspraak en het geloof van anderen. Het dochtertje van

Jairus wordt genezen niet op grond van haar eigen geloof en gebed, maar dat van haar vader. Hetzelfde geldt voor de knecht van de honderdman, het door de Boze gekwelde kind van de Samaritaanse vrouw et cetera. Niets anders doen we als we heiligen aanroepen. En zou de bemiddeling van Maria, Moeder van God en spirituele Moeder van de mensheid, zoals de paus haar noemt, niet een bijzondere kracht bezitten? Op de bruiloft van Kana, vertelt de Schrift, is zij het die de nood van het bruidspaar ziet en haar Zoon

aanspoort om te helpen. Aanvankelijk weigert Hij, maar Maria geeft niet op. En dan verricht Hij op haar woord zijn eerste openbare teken. Het toont de macht van de moeder over het hart van haar Zoon. Die macht hebben Kerk en wereld zozeer nodig in de dramatiek van onze tijd. Ik weet het, het artikel is wel erg theologisch geworden. Ik heb het vooral geschreven in de hoop wat misverstanden bij onze reformatorische broeders en zusters weg te kunnen nemen. In deze tijd met zoveel wonden en dreigingen vraagt de Heer van ons dat we als christenheid, zoals de leerlingen vóór Pinksteren, eensgezind "volharden in het gebed, samen met Maria, de Moeder van Jezus". Alleen dan mogen we hopen nog een nieuw Pinksteren te beleven. ■

Bisschop Jozef Marianus Punt

Pinkster feesten

T

ien dagen na Hemelvaart en op de vijftigste dag na de eerste Paasdag (altijd tussen 11 mei en 14 juni) vieren we Pinksteren.

Het woord Pinksteren is afgeleid

van het Griekse woord *pentekostè*, dat vijftig betekent. De uitstorting van de heilige Geest zou de vorm hebben aangenomen van een soort vuur, dat zich als 'vuurtongen' verdeelde over de apostelen, die plotseling in allerlei vreemde talen begonnen te spreken. De mensen op straat dachten dat de apostelen dronken waren, totdat zij het evangelie in hun eigen taal hoorden. Diezelfde dag nog werden drieduizend mensen gedoopt - het begin van de christelijke kerk zijn.

Op de vijftigste dag na het joodse Pasen vindt het Wekenfeest (of Sjavoeot) plaats. In de joodse traditie worden dan de eerstelingen van de tarweoogst samen met de eerste vruchten naar de tempel in Jeruzalem gebracht. Pinksteren werd in de middeleeuwen acht dagen lang gevierd en was verbonden met lentefeesten. Om alle losbandige feesten in te dammen, werd Pinksteren in 1574 een officiële kerkelijke feestdag. Eigenlijk is er dus maar één Pinksterdag. De tweede dag is er in sommige landen later bij betrokken als extra vrije dag. In verscheidene plaatsen, onder andere in de Zaanstreek en Zeeland, werd en wordt een derde Pinksterdag - Pinksterdrie - gevierd op de dinsdag na Pinksteren.

Niet-kerkelijke pinksterfeesten

In de negentiende eeuw kenden de voorjaarsfeesten die algemeen met Pinksteren verbonden waren nog een ruime verspreiding. Hun geschiedenis gaat terug tot de middeleeuwen. Pinksteren werd bijvoorbeeld beschouwd als een oogstfeest waarbij mensen de goden bedankten voor alles wat er op het land groeide. De historische gegevens zijn echter schaars en summier. De oudste vermeldingen dateren uit de zeventiende eeuw. Actuele gebruiken die losstaan van de kerkelijke pinksterviering en buiten worden gevierd, zijn schuttersfeesten, kermissen, concerten, festivals, jaarmarkten en braderieën.

Op Pinksteren vieren we de 'uitstorting' van de heilige Geest. Maar dit feest kent ook vele lokale gewoonten en gebruiken, zoals Luilak of Pinksterdrie. Wat is hun oorsprong, en wat betekenen ze?

Kijken en bekeken worden op de meidenmarkt

Het meest bekende openluchtfestival tijdens de Pinksterdagen is toch wel Pinkpop, in 1970 gestart in Geleen en sinds 1988 in Landgraaf.

Het festival groeide uit van een popfestival van één dag tot een meerdaags evenement.

Pinksterbruid en meidenmarkt

Een traditie die ook nu nog in sommige delen van Nederland bestaat, is het kiezen van de 'Pinksterbruid', een soort Miss Lente. Het mooiste meisje van het dorp wordt gekozen tot bruid en versierd met een kroon en bloemenkrans. Een feest dat ontstaan is in de middeleeu-

wen en ieder jaar veel liefdes deed opbloeien tussen huwbare jongens en meisjes. Het Noord-Hollandse Schoorl kent op tweede Pinksterdag de meidenmarkt. Honderden jongeren verzamelen zich dan op de Klimduin op zoek naar verkering. Menig pastoor in de omgeving heeft wel eens een bruidspaar getrouwd dat elkaar daar heeft leren kennen. Deze meidenmarkt bestaat al sinds de zestiende eeuw, waar gesproken werd over "boertjes, spinsters en snollen die van het hoge duyn afrollen". Wat ook nog wel eens wordt gevierd, is het feest van de Pinksterkroon. Er worden in de straten dan pinksterkronen gehangen, waaronder gefeest en gezongen wordt.

Pinksterbloem

Deze plant bloeit ondanks haar naam vooral in de periode vóór Pinksteren. Eind april is meestal het hoogtepunt. In Friesland wordt het fluitenkruid, dat wel rond Pinksteren bloeit, ook weleens pinksterbloem of pinksterblom genoemd. Pinksterbloem werd vroeger gebruikt tegen voorjaarsmoetheid vanwege het hoge gehalte aan vitamine C. Van de soort werd gedacht dat ze voor sommige ziekten een geneeskrachtige werking had.

Pinksterconferentie

In Nederland staat Pinksteren steeds minder in het teken van de komst van de heilige Geest. Uiteraard hechten christelijke mensen nog steeds waarde aan de oorsprong van deze dag. Zo zullen van vrijdag 2 tot en met maandag 5 juni tienduizenden christenen de 47e aflevering bezoeken van pinksterconferentie Opwekking, op het evenemententerrein van Walibi Holland in Biddinghuizen. Er worden speciale programma's voor volwassenen, kinderen en jongeren georganiseerd. In 2016 kwamen ruim 55.000 mensen naar de polder, onder wie meer dan 20.000 kampeers.

Luilak

Luilak of Looilak is een folkloristische viering op de zaterdag voor Pinksteren. Die is zeer waarschijnlijk ontstaan in Friesland vanuit de traditie dat de langslaper, degene die het laatst uit bed kwam, op de zaterdag voor Pinksteren de anderen uit het gezin of de familie op 'luilakbollen' (warme broodjes met stroop) moest trakteren. De kinderen die het vroegst op waren, gingen de straat op om langslapers wakker te maken en ze te bespotten met onder andere rijmpjes en liedjes. Een van de liedjes die traditioneel bij Luilak wordt gezongen, is: "Luilak, beddezak. Staat om negen uren op. Negen uren, hallelu, heb je die luilak al gezien?"

Globaal genomen wordt Luilak gevierd in het gebied tussen Texel en Delft. Hoe verder men ten zuiden van Amsterdam komt, hoe minder het gevierd wordt. De

nadruk ligt op het lawaai maken. Naast het 'belletje trekken' worden fietsen uitgedost met ratels, oude blikken bussen, pannen of blikjes. Ook worden ramen beklad, vroeger vaak met boter, zeep en krijt. Tegenwoordig worden er naast zeep en boter ook meel en eieren gebruikt, en worden met wc-rollen de nodige versiering aangebracht. In Boskoop wordt sinds 1956 het Luilak Voetbaltoernooi georganiseerd. Bij dit toernooi deden in 2016 (de 61e editie) 1200 kinderen mee aan meer dan 250 voetbalwedstrijden die gespeeld werden tussen 3 uur 's nachts en 12 uur 's middags.

Pinksteren is rood

Het vuur speelt op Pinksteren een grote rol, verwijzend naar de 'vurige tongen' boven de hoofden van de apostelen ten teken van de neerdaling van de heilige Geest. In het hele land branden op of rond Pinksteren enorme vreugdevuren, vergelijkbaar met de paasvuren. De kleur rood is dan ook de liturgische kleur voor Pinksteren.

'Vuurtongen' dwarrelen naar beneden in het Pantheon

Deze kleur wordt gebruikt voor alle dagen waarop de Geest centraal staat. Rood is de kleur van het bloed,

de liefde, het hart, het vuur. Rode vruchten verwijzen naar 'vrucht dragen' in een geest van liefde. Rond Pinksteren zijn er rode aardbeien, rabarber, radijs, rode sla uit de koude kas en rode appels uit het koelhuis.

Pantheon met rozen gevuld

Als je met Pinksteren in Rome bent, moet je zeker het Pantheon bezoeken. Speciaal voor Pinksteren regent het daar elk jaar rozenblaadjes tijdens de Pinkstermis. De brandweer van Rome zorgt er voor dat de rozenblaadjes door het 'oculus' (de ronde opening in het plafond) naar binnen dwarrelen. De rozenblaadjes staan natuurlijk symbool voor de 'vurige tongen'. ■

Edith van Kuijk

Wat ik doe...

Elke parochie draait op vrijwilligers. Deze toegewijde groep mensen zet zich vele uren in voor het reilen en zeilen van de geloofsgemeenschap. In zeer diverse taken: van koster tot lector, van commu-niegroep tot parochiebestuurder. Samen-Kerk reist door het bisdom en vraagt: wat is uw taak in de parochie?

Eric van Teijlingen

Foto: Eric van Teijlingen

Allemaal goed volk

Wie wel eens door de Amsterdamse Kalverstraat heeft gelopen, heeft vast het reclamebord met de tekst “Een kwartier voor God” gezien. Het staat bij de neogotische entree tot de kerk van de HH. Petrus en Paulus. De vogel bij de kerkdeur verwijst naar de bijnaam van deze voormalige schuilkerk: De Papegaai, waarvan jezuïetenpater Augustijn van Teylingen in de eerste helft van de zeventiende eeuw overigens de eerste pastoor was. De deur van deze kerk staat dagelijks tussen 10.00 en 16.00 uur open. “Voor de tientallen toeristen en voor het winkelend publiek van de Kalverstraat,” zegt Henny van der Rijst, sinds twee jaren kerkwacht op de maandagmiddag en de vrijdagochtend. “Van huis uit kom ik uit een katholiek gezin uit Utrecht. Maar sinds het Tweede Vaticaans Concilie had ik niks meer aan de Kerk en het geloof gedaan. In 2014 is mijn vrouw Margreet in de Nicolaasbasiliek tot de Kerk toegetreden. Zo zijn we allebei bij de kerk gekomen. Op een dag liepen we door de Kalverstraat en we gingen De Papegaai binnen en ik zei spontaan tegen pater Aad van Ruiten, dat ik in

**Parochie H. Nicolaas
Kerkgebouw
HH. Petrus en Paulus
(‘De Papegaai’)
Amsterdam
Henny van der Rijst
(88), kerkwachter**

Ze moeten wel twee weken mee...

Tulpen, anjers, anemonen, gladiolen, narcissen, gerbera’s, amaryllissen, chrysanten, zonnebloemen, rozen – welke bloemen gingen niet door Truus’ handen bij het maken van de bloemstukken voor de kerk van Wijk aan Zee? Afgelopen Pasen was het precies

**Parochie Sint Eloy
Kerkgebouw
H. Odulphus
Wijk aan Zee
Truus van
IJselmuiden (56)
bloemengroep**

twintig jaar geleden dat deze vrijwilligster bij deze parochiële bloemengroep kwam. En sindsdien versiert zij wekelijks de kerk met bloemen en bloemstukken: twee bij het Maria-altaar, één op het tabernakel en één op en bij het altaar. Met de kerkelijke feesten als Kerstmis, Pasen

en Pinksteren wordt natuurlijk extra uitpakket met hulp van enkele andere parochianen. “Voor Witte Donderdag maken we altijd een mooi bloemstuk met matzes erin, waarvan één gebroken, en een druiventros en twaalf rode anemonen van de twaalf apostelen.

“Als ik mensen wat zie rondkijken, probeer ik even een praatje met ze te maken. En als ze zeggen dat ze van huis uit katholiek zijn, wijs ik op diverse cursussen om het katholieke geloof te herontdekken. Veel bezoekers zijn verbaasd over zo'n mooie kerk, verscholen in een winkelstraat. Als de mensen vragen hebben over het kerkgebouw, verkoop ik ze een mooi boekje over De Papegaai voor vijf euro.” En zo blijft Henny verkopen... Jarenlang naaimachines op Kalverstraat 60 en nu het katholieke geloof op nummer 58! ■

die kerk wel wat wilde doen. Ik wilde na dertig jaar in de Kalverstraat gewerkt te hebben nu vrijwilligerswerk doen.” Tientallen jaren heeft Henny als verkoopleider/manager gewerkt voor de Singer Maatschappij (“die van de naaimachines”) in een winkel op Kalverstraat 60, de buurman van de kerk. En nu ‘werkt’ hij op nummer 58. “Als ik kerkwacht heb, open of sluit ik de kerkdeuren, loop alle kaarsen na, haal de afgebrande weg, leg alles klaar in het kleine winkeltje met religieuze artikelen. En verder kijk ik - zittend op een vaste plaats bij de verwarming - of het allemaal goed volk is. Maar daar heb ik tot nu toe geen problemen mee gehad”, aldus Henny.

En met Pasen een mooie Tuin van het leven met veel gele tulpen en narcissen en voor Allerzielen een Tuin van herdenken, waar de nabestaanden een lichtje kunnen neerzetten”, aldus Truus van Ijselmuijden, die ooit een opleiding tot bloemist heeft gedaan. Daarom wilde ze in de kerk als vrijwilliger graag wat met bloemen doen.

“Ik koop de bloemen gewoon bij de bloemist. We hebben een vaste bloemist, maar ik koop de bloemen ook als ik ergens onderweg ben. Dan zie ik een mooie bos en denk ik: hup, voor de kerk. Ik let wel op wat voor bloemen ik koop, want ze moeten wel twee weken mee.” Tulpen en gerbera's zijn de meest favoriete bloemen van Truus. “Het zijn seizoensbloemen en de gerbera is een dankbare bloem, want op een draadje kun je er alle kanten mee op.” Geld voor de bloemen in de kerk wordt bij de Olduphus-gemeenschap op een bijzondere manier beschikbaar gesteld. Geen budget van het parochiebestuur, maar van een bloemengeldcollecte. “Een paar keer per jaar gaat een hele groep dames in Wijk aan Zee bij alle parochianen huis aan huis langs om geld op te halen voor de bloemversiering in de kerk. En die deurcollecte levert altijd een heel leuk bedrag op. Ook mensen die niet veel meer in de kerk komen, geven dan gul”, zegt Truus met enige trots. Van ieder kerkelijk feest worden uitgebreid foto's gemaakt voor in een plakboek, waarin keurig wordt bijgehouden welke bloemen zijn gebruikt en hoe het bloemstuk is geworden. Een fleurige historie daar in Wijk aan Zee. ■

“Bouw voor mij een kapelletje!”

Het Duitse Kevelaer, net over de grens bij Venlo, is wel eens ‘Nederlands grootste bedevaartplaats’ genoemd. En dat klopt. Vele gelovigen uit onze streken zijn er thuis. Omdat ze er zelf jaarlijks op bedevaart gaan, of hun ouders vroeger. Dit jaar is het 375 jaar geleden dat Kevelaer Mariastad werd.

375 jaar
Kevelaer,
Nederlands
grootste
Maria-oord
over de grens

K

evelaer was een gehucht, gelegen op een kruising van oude handelswegen van Amsterdam via Nijmegen naar Keulen en de verbindingsweg tussen de rivieren de Rijn en de Maas. De regio was gedurende de dertigjarige Duitse

godsdienstoorlog (1618-1648) strijdtoneel. Een hagelkruis op dat kruispunt van wegen herinnerde aan een ramp uit 1635, toen Kroatische soldaten Kevelaer plunderden en bijna alle inwoners doodden. Biddend bij dit hagelkruis hoorde handelsreiziger Hendrick Busman rond Kerstmis 1641 een geheimzinnige oproep: "Op deze plaats moet je voor mij een kapelletje bouwen!" Een plaats waar we nu nog Maria eren onder haar titel 'Troosteres van de Bedroefden'.

Busman schonk weinig aandacht aan de stem en vervolgde zijn weg. Een week later bezocht hij wederom de plek en weer hoorde hij een stem met dezelfde oproep. "Ik hoorde de woorden die uit de richting van het hagelkruis kwamen, helder en duidelijk", zei Busman later. Hij besloot geld te gaan sparen voor de bouw van een klein heiligdom.

**Volendammer
pelgrims in
Kevelaer
(jaren '20-'30)**

Rond Pinksteren 1642 kreeg zijn vrouw Mechel Schrouse 's nachts een visioen. "In een helder licht zag zij een voorstelling van het kapelletje met daarin een prentje, zoals zij kort tevoren had gezien in handen van twee soldaten." Het prentje was een kopergravure van Maria, die als de Troosteres der Bedroefden te Luxemburg werd vereerd. Soldaten hadden de beeltenis meegevoerd op hun veldtocht in het Rijnland. "De soldaten hadden geprobeerd het prentje aan Mechel Schrouse te verkopen. Maar ze vond het te duur. Door de verschijning schonk ik meer geloof aan de zaak en stuurde ik mijn vrouw naar de soldaten om uit te zien naar het prentje. Ze zeiden dat zij het aan de luitenant hadden gegeven, die zich toen (...) in Kempen in gevangenschap bevond. Toen de luitenant terugkwam uit gevangenschap,

**Het altaar in
de Kaarsen-
kapel (detail)**

ging Mechel naar hem toe en vroeg hem één van de prentjes", aldus

Busman in zijn getuigenis voor de Synode van Venlo, die op 11 februari 1647 een positief oordeel velde over het gebeuren in Kevelaer.

Kevelaer Mariastad

De afbeelding werd aanvankelijk in Geldern bewaard en vereerd. Vanuit Kevelaer werd verlangd het prentje in het door Hendrick Busman gebouwde kapelletje te plaatsen. Zaterdag 31 mei 1642 haalde de pastoor van Kevelaer het op en plaatste het de volgende dag, 1 juni - dit jaar 375 jaar geleden - in het kapelletje. Kevelaer als bedevaartoord was geboren. De getuigenis van hun geloof bezegelde het echtpaar met een opschrift in de sokkel van het kapelletje, waar het nog steeds is te zien onder een wapenschild met kruis en twijg: *An(n)o 1642 Hendrick Busman Mechel Scholt gegeven(en).*

De bisschop van Roermond, in wiens diocees Kevelaer lag, riep in 1646 de hulp in van de paters Oratorianen om Kevelaer als Maria-oord grote bekendheid in de omgeving te geven, en dan speciaal in de Noordelijke Nederlanden, die protestant waren geworden in de hoop het tij te keren. De paters namen de leiding over de heiligdommen van het stadje voortvarend in handen. Ze bevorderden pelgrimages door de publicatie van prentjes met de afbeelding van *Maria Consolatrix*

Afflictorum en het verhaal van 'Kavelaer'. Daarnaast verzorgden ze de geestelijke behoeften van de in groten getale toestromende pelgrims. Kavelaer werd gereedgemaakt om duizenden pelgrims te ontvangen. Het Priesterhuis, het eerste stenen huis van Kavelaer, werd gebouwd als klooster. De Kaarsenkapel, de eerste bedevaartkerk van Kavelaer, werd in 1649 ingewijd. Tevens bouwden zij in 1654 rond het eenvoudige kapelletje de zeshoekige Genadekapel, naar het voorbeeld van Scherpenheuvel (België) waar de paters vandaan kwamen. De bewoners van het steeds groter wordende dorpje profiteerden van de groepen bezoekende pelgrims. Ze

Pelgrims uit ons bisdom in Kavelaer in 2016

bouwden hun huizen om tot herbergen, om de pelgrims te kunnen huisvesten en van voedsel te voorzien. Enkele inwoners van Kavelaer kregen via de Oratorianen van de bisschop toestemming om devotionalia zoals kaarsen, rozenkransen en afbeeldingen van Maria van Kavelaer te verkopen. De bekende bedevaartwinkeltjes.

Tot vandaag

Bedevaartgangers kwamen van heinde en verre naar Kavelaer om troost en bemoediging bij Maria te zoeken. In (economisch) slechtere tijden, als het klimaat tegen zat en oogsten mislukt waren of als epidemieën toesloegen, bezochten meer pelgrims dan gewoonlijk het heiligdom. In tijden van oorlog waren het er, vanwege de gevaren van een pelgrimstocht, minder. Tot op de dag van vandaag trekken vele tienduizenden pelgrims naar Kavelaer om in eenvoud even bij Maria, de Troosteres der Bedroefden, te zijn, om als het ware even te schuilen onder haar mantel, om kracht te putten uit haar Moederlijke bescherming en uit de kerkelijke plechtigheden. ■

Eric van Teijlingen

Kevelaer was voor de Nederlandse katholieken in de tijd van de Reformatie van groot belang. In de Republiek mochten zij niet openlijk hun geloof belijden; erediensten en openbare processies waren verboden. Ze kwamen voor de Mis samen in huiskerken; in de steden op zolders van rijke katholieke burgers of in boerenhoeves op het platteland. In Kevelaer, net over de grens, konden de Nederlandse pelgrims op straat gewoon Rooms zijn en deelnemen aan de kerkelijke plechtigheden: een echte katholieke Mis, biechten,

processies en de kermis voor de nodige ontspanning. Bedevaarten werden georganiseerd door broederschappen, die voornamelijk in de Hollandse steden werden opgericht: Amsterdam, Haarlem, Alkmaar, Leiden, Den Bosch, Amersfoort, Heusden enz. Deze broederschappen waren het initiatief van leken en werden door leken geleid. Ze onttrokken zich aan het toezicht van de geestelijkheid zoals het Concilie van Trente (1545-1563) had bepaald. Dit valt te verklaren door de afwezigheid van parochiale structuren in de steden en een kerkelijke hiërarchie.

Priesters waren wel de geestelijke leiders van de bedevaarten. Broedermeesters hadden de taak de contributiegelden te innen bij de deelnemers voor de HH. Missen, de reiskosten en de processiekaars, die voor het heil van alle bekostigers in Kevelaer werd geofferd. Het gewicht van dit prestigeobject gaf tevens de importantie van de processie - en daarmee de broederschap - aan. De pelgrimstocht naar Kevelaer werd heimelijk gemaakt.

Deelnemers aan zulke tochten waren niet als pelgrims herkenbaar. Ze legden een groot deel van de reis door de Republiek af in een trekschuit of gingen te voet. Ze deden vaak twee of drie dagen over de heenreis en waren binnen een week weer thuis, gesterkt in hun katholieke geloof. Voor de pelgrims betekende een pelgrimstocht meer dan bezinning en boetedoening. Omdat ze hun leefomgeving nauwelijks verlieten, betekende een pelgrimage een breuk met het leven van alledag, een vorm van ontspanning. Daarom was een strenge discipline geboden en verbood de broederschap, uit angst voor te losbandig gedrag, tijdens de tocht het drinken van alcohol en waren 'dartele verkeerungen' ook niet toegestaan. Wegens het bedevaartverbod reisde men dus zonder enig vertoon naar de grens van de Republiek. Bij het overschrijden van de grens, waardoor katholiek gebied werd betreden, werden de processiekruizen, vaandels, beelden en dergelijke uit de kisten gehaald, deden de priesters hun liturgische gewaden aan en werd een processie geformeerd. De bedevaarttocht transformeerde zich van een 'geheime' boetetocht in een plechtige processie. ■

Kevelaerbedevaarten in jubileumjaar 2017

De Haarlemse Broederschap en de pelgrimsgroep Amsterdam-Volendam-West-Friesland organiseren een driedaagse bedevaart van 3 t/m 5 juli. Opstapplaatsen: Alkmaar, Langedijk, Heerhugowaard, Hoorn, Volendam, Amsterdam, Beverwijk, Haarlem, Heemstede, Wormerveer. Geestelijke leiding: o.a. pastores Eugène Jongerden, Jan van der Stap, Eric van Teijlingen, Eduard Moltzer, Anton Goos. Info: Dea Broersen (06-25021417), Yvonne van Stiphout (06-22248723), Hille Tol (0299-350928), kevelaerbedevaart@outlook.com

De Gooische Broederschap en de Broederschap Amersfoort organiseren een tweedaagse bedevaart van 24 t/m 25 juli. Info: ton.ossendrijver@planet.nl

Marcel Poorthuis is professor in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University

Het Wilhelmus is de laatste tijd weer in de belangstelling gekomen. Je kunt ermee aantonen dat je bent ingeburgerd. Toch zal menige Nederlander niet weten hoe het uit te leggen. Wat moeten we met *Dietsch bloed*, om nog maar te zwijgen

van de *koning van Hispaniën*? Er zit bovendien heel wat theologie verscholen in de maar liefst vijftien coupletten. Dat het er vijftien zijn, is gemakkelijk te onthouden: de beginregels beginnen met een letter uit de naam Willem van Nassov. Maar welke rol speelt deze voorvader van ons koningshuis?

Wilhelmus van Nassouwe ben ik...

Die vraag heeft zelfs grote actuele betekenis, want hij stond een samengaan van religies voor die het in Nederland niet heeft gehaald. Zoals bekend heeft de Unie van Utrecht, getekend in de aula bij de Dom van Utrecht, een soort boedelscheiding bewerkt: de noordelijke gewesten werden calvinistisch, het zuiden mocht katholiek blijven. Maar ook de Lutheranen waren in het Noorden niet echt welkom, om van de doopsgezinden maar te zwijgen. Nu was Luther met zijn nadruk op de overheid die door God is aangesteld niet bepaald een geschikte figuur om er een opstand tegen de koning van Spanje mee te legitimeren. Hij had de boeren die in opstand kwamen tegen de adel mooi laten zitten! De dopers waren na het debacle van Münster pacifistisch geworden en zijn dat nog steeds: ook geen lieden om ten strijde te trekken. Terecht stelt Ernst van den Hemel in zijn boek *Het calvinisme en politiek engagement* dat Willem van Oranje dus wel degelijk de calvinisten nodig had om een opstand tegen Spanje te realiseren. Hij wilde echter niet meegaan

in hun onverdraagzaamheid jegens andere geloofsrichtingen, die alle niet-calvinistische groepen uitsloot en uiteraard ook de katholieken. Een multireligieus verbond was echter niet naar de zin van de calvinisten. Nu begon een balanceertruc: Willem van Oranje werd in 1573 officieel gereformeerd, maar hij wilde geen beeldenstorm en geen gereformeerde exclusieve godsdienst! Laten we met deze kennis gewapend eens naar het

Wilhelmus kijken:

De Coninck van Hispaengien / heb ick altijd gheeert. Inderdaad, de vorst wordt geëerd. Maar Willem van Oranje is zelf óók vorst en heeft dus meer recht om in opstand te komen dan een 'gewone burger'. De eer aan God gaat boven de eer aan de (Spaanse) koning:

In Godes vrees te leven / heb ick altyt betracht

/ Daerom ben ick verdreven / Om landt om Luyd ghebracht.

In het vijfde couplet zegt het Wilhelmus onomwonden dat Willem van Oranje door God tot vorst is verkozen en wel als een vroom man, die zich verbonden weet met God en het volk. Daarmee wordt het zesde couplet (beginnend met een M) begrijpelijk:

Mijn Schilt ende betrouwen / sijt ghy, o God en Heer
Op U so wil ick bouwen / Verlaet miy nimmermeer
 En juist vanwege deze godvruchtige positie als uitverkoren vorst mag het lied vervolgen:

Die Tyrannie verdrijven / die my mijn hert doorwondt. Zo revolutionair is dus ons volkslied: opstand tegen de overheid is toegestaan als dat gebeurt in naam van de vorst die door God is aangesteld! Hij had zelf liever niet gewild maar het is de wil van God zelf, leert het 12e couplet. We hoeven van Willem van Oranje geen moderne theoloog te maken. We moeten hem al helemaal niet tot een criticus van religieus fundamentalisme bombarderen zoals de rechtsfilosoof Paul Cliteur graag wil. Toch kunnen we inzien dat Willem van Oranje een politiek wilde bedrijven van respect voor andere godsdiensten. Dit louter als politiek opportunisme afdoen, zoals vaak is gebeurd, gaat eraan voorbij dat zijn streven tot op de dag van vandaag een uitdaging vormt voor ons land! Inburgering kan dus geen opleggen van één overtuiging zijn. ■

Trouw sturen parochies hun parochiebladen naar de redactie van *SamenKerk*, die ze allemaal van voor tot achter leest. Uit al het parochieel nieuws knipten we de afgelopen weken een paar leuke artikeltjes of weetjes. Zo willen we laten zien hoe levendig en actief de parochies van ons bisdom zijn. Een goed verzorgd en inhoudelijk parochieblad is sowieso al een goed visitekaartje.

Eind januari nam pastoor Carlos Fabril een icoon van Sint Vitus in ontvangst uit handen van Jules en Ans Bosma, broer en zus van priester Peter Bosma. Bosma was van 1960 – 1963 kapelaan in Naarden. Later heeft hij ook gewerkt in Medemblik, Haarlem, Leeuwarden en als legeraalmoezenier. Zijn broer en zus dachten in de geest van hun overleden broer te handelen door de icoon te schenken aan de parochie waar hij als neomist was begonnen. De icoon hangt in de Mariakapel van de Naardense St. Vituskerk. Aldus een berichtje in ***Klankkleur***, het parochieblad van Bussum en **Naarden**.

Een nieuw parochieblad aan het firmament: ***Parochieblad Meerliede***, van de samenwerkende parochies **Spaarndam, Haarlemmerliede, Halfweg** en **Vijfhuizen**. Het blad wil de lezers informeren over wat binnen hun eigen geloofsgemeenschap speelt. Door de krachten te bundelen hopen ze de kwaliteit van de interne informatie te verhogen. En verder is het parochieblad het gezicht van de parochie. Na enkele pagina's algemeen nieuws voor alle parochies zijn er per parochie drie pagina's ingeruimd voor lokaal nieuws. Een leuke jeugdpagina rondt deze eerste editie af. Dit parochieblad is full colour en in eigen beheer gemaakt. Gefeliciteerd!

In ***Geloven in West*** een berichtje dat voor de Vincentiuskerk in **Amsterdam Oud-West** een nieuwe lichtjesstandaard en godslamp zijn

gemaakt door metaalkunstenaar Arthur Dreissen. Door een bijdrage van het parochiebestuur en giften van twee parochianen kon eerder dit jaar de opdracht gegeven worden. Een mooie aanwinst voor deze geloofsgemeenschap.

“Zusters verenigt u! – geen krantenknipsel uit *Opzij*, maar gewoon uit ***Shaloom***, het parochieblad van **Hoogwoud** en **Spanbroek**. Twee jaar geleden is het rijwielbroederschap St. Johannes de Doper weer nieuw leven ingeblazen. Onder het motto ‘geloof, hoop en fietsen’ zijn de mannen samen op pad geweest. Dit is ook wat voor ons zusters, werd er gedacht, van de in 1934 in Hoogwoud en Opmeer opgerichte afdeling van de Graal. De Graal wordt niet nieuw leven ingeblazen, maar een aantal vrouwen wil graag met elkaar op pad. Als dorpsgenoten, vriendinnen, medeparochianen, als zusters van elkaar. Op zaterdag 27 mei fietsten ze naar Heiloo, naar O.L.V. ter Nood. De fietsdag werd afgesloten in het Huis van Egmond (waar de broeders, de mannen, ook naar toekwamen na hun fietstocht die dag). Het werd daar vast een gezellige afronding van de fietsdag..

In het parochieblad van **Schagen** een leuk artikel over de kerktoren in een serie over kerkelijke architectuur. Een kerktoren is van grote afstand herkenbaar en vormt de verbinding met de hemel. Op de toren van de RK-kerk in Schagen zijn een kruis en een windhaan

aangebracht. De windhaan wil de herinnering aan de verlooehening van Petrus levendig houden. In Schagen geschiedt dat ook door de twee hanen die in de pastorietaan zijn neergestreken, aldus ***Hoeksteen***. De auteur geeft vervolgens nog een mooi overzicht van soorten kerktorens met daarbij voorbeelden in de nabije omgeving, zoals de torenspits met uivorm (Heerhugowaard-Noord), klokvormige torenspits (Hoorn), gemetselde spits (Wieringen) enz. De katholieke kerk Schagen zelf heeft een ingesnoerde torenspits, dat wil zeggen een torenspits die vlak boven de voet van de spits smaller wordt. Deze vorm ziet er sierlijker uit en geeft een rank silhouet. Wat voor type kerktoren heeft uw eigen kerk eigenlijk? Een achtkantige spits, een afgeknotte torenspits, een gemetselde spits, een kruisdaktoren, een naaldspits, een rombisch dak of...?

De mei- en Mariamaand is voor veel parochies aanleiding voor het gezamenlijk bidden van de rozenkrans en het laten klinken van de Onzevaders en Weesgegroeten ter ere van de heilige Maagd Maria. Wekelijks of dagelijks. Als aparte gebedsbijeenkomst of voorafgaand aan de vieringen. (Digitale) Nieuwsbrief ***De Cirkel*** van de Sint-Eloyparochie (**Beverwijk** en **Wijk aan Zee**) vermeldt dat in de Agathakerk op de woensdag een half uur vóór de viering van 12.00 uur de rozenkrans wordt gebeden. En elke dinsdag om 9.15 uur in de Regina-Caelikerk. Wees gegroet, Maria...

De heilige poort naar het Noorden

A

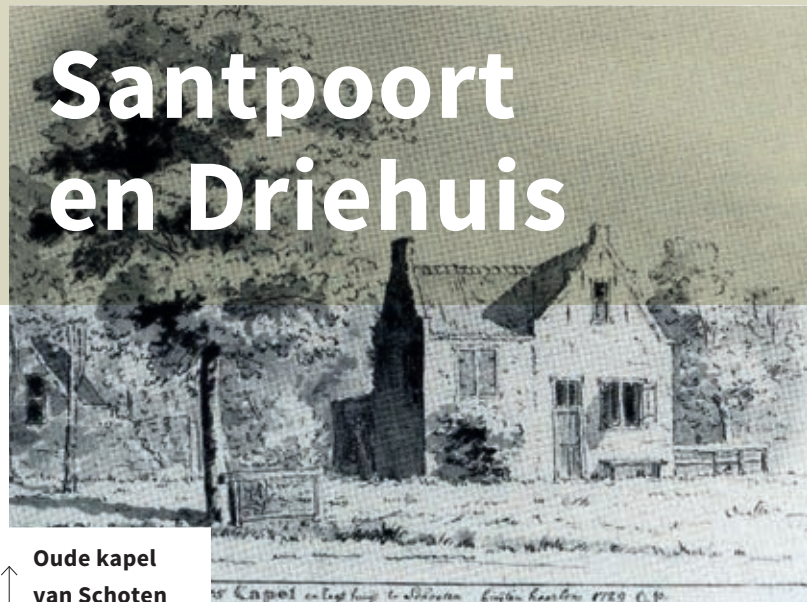
Is wij Haarlem-Centrum aan de noordkant verlaten moeten we, of we het willen of niet, door Schoten.

Daar stond een aan St. Pieter

toegewijde kapel op de plek van het huidige rechthuis. Bij de slag van Velsbroek (nu een rustige slaapstad) in 1572 wonnen de Spanjaarden. Omdat ze veel tegenstand ontmoet hadden, doodden ze vol wraakgevoelens 215 gevangen Haarlemmers die ze achter de Schotense kapel begroeven. Bovendien staken ze de kapel en alle dorpen en kapellen in de regio in brand. Zo ook het kasteel Brederode, nog noordelijker gelegen in het huidige Santpoort. Dat kasteel is nog steeds bekend als 'de ruïne van Brederode'. Pierre Cuypers en Victor de Stuers hebben nog een hoektoren uit 1275 opgelapt. Het nabijgelegen buiten Duin en Kruidberg ziet er heel wat florissanter uit, maar heeft toch niet die oude glorie. De heer van Brederode maakte ooit een pelgrimstocht naar Ierland en bij thuiskomst stichtte Jan van Brederode een kapel in het dorp die aan St. Patrick was toegewijd. Men zegt dat die met een onderaardse gang met de oude slotkapel verbonden was.

Santpoort

Het dorpje Santpoort ligt er, vanaf de randweg gezien, genoeglijk bij. We hebben zicht op de molen 'De Zandhaas' (uit 1779), een sober torentje van de hervormde kerk. J. Mulder en J.A. van Asdonk bouwden die in 1917, maar hij oogt ouder. Daarachter wordt onmiddellijk onze blik getrokken naar een zeer eigenaardig bouwwerk. Dat blijkt de katholieke kerk, toegewijd aan Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand, te zijn. Als wij daar naar toe willen, is het erg aantrekkelijk om even een kopje koffie te nemen in het Zwitserse Châlet

Oude kapel van Schoten

Santpoort en Driehuis

Jan van Brederode stichtte een kapel die aan St. Patrick was toegewijd

'De Uilenboom' aan de Wüstelaan dat uit 1835 (!) dateert. Ooit was in deze buurt ook nog het oude Hageveld, waar de priesteropleiding van ons bisdom begon.

De Naaldkerk

In 1931 is Santpoort een dorp van tuinders, bloemisten, een bescheiden middenstand en wat forensen. De katholieken kerkten in Driehuis en gingen lopend of fietsend over het kerkepad naar de Engelmunduskerk

aldaar. Dat houdt men niet vol en na vele voorbereidingen wordt in 1931 de eerste steen gelegd voor een nieuwe kerk in Santpoort zelf aan de Frans Netscherlaan. De buurt kent de kerk als 'de Naaldkerk' en het is duidelijk waarom. Jos Bekkers bouwde dit sfeervolle Godshuis met de opmerkelijke toren. Het interieur is imposant te noemen. De kerk is breed (hij heeft drie beuken) en heet in 'zakelijk expressionistische stijl' opgetrokken te zijn. Er is een flink koperen doopvont en mooie glanzende kruiswegstaties in keramiek sieren de wanden.

Sancta Porta

We hebben nog steeds niet verteld waarom Santpoort Santpoort heet. Neen, dat heeft niets met zand te maken. De naam is een verbastering van 'sancta porta', heilige poort. Vanuit het zuiden gingen in de middeleeuwen drommen pelgrims hierlangs noordwaarts door een toen

Het oude Preekhuis in Driehuis 1892

moeizaam merengebied via Velsen-Zuid (Engelmundus kreeg daar ook veel bezoek) naar het noorden en daar lagen Beverwijk (Bede-vaarts-wijk), Bergen, Heiloo, Egmond en Alkmaar.

Onder de hoede van Engel-mundus

Engelmundus hielp Willibrord bij het bekeringswerk en geldt als de apostel van Kennemerland (feestdag 21 juni). Onlangs werden oude fresco's ontdekt in de kerk van dorpje Westbroek onder Utrecht waarop Engelmundus staat afgebeeld. De kerk in het huidige Velsen-Zuid was (zie *SamenKerk* 2017-2) eerst aan St. Paulus gewijd, maar kreeg

gelukkig - ere wie ere toekomt - al spoedig Engelmundus als patroon. In Velsen-Zuid is tegenwoordig geen katholieke kerk; in Velsen-Noord wel maar die is aan St. Jozef gewijd. Zou katholiek Santpoort onder zijn patronaat willen leven? De Naaldkerk van Santpoort heette anders, zagen wij. De grote vraag blijft nu: waar is de patroonheilige gebleven? Het antwoord is: even oostelijker.

Driehuis

De eerste katholieken waren iets oostelijker van Velsen-Zuid terecht gekomen. Daar bouwden ze halverwege de 18^e eeuw in Driehuis een kerkhuis dat in 1837 werd vergroot. Op de lange duur beviel dat niet

Koepel van het crematorium van Driehuis

meer. In 1893-94 werd onder leiding van architect A.M. Bruning een flinke kruiskerk met toren opgetrokken. De preekstoel uit de oude kerk mocht niet mee en werd aan het Kunstgewerbemuseum in Leipzig verkocht. De stijl van de nieuwe kerk doet de kerkengek (en Cuypers in zijn beschouwing over dit bouwwerk) denken aan architect Tepe. De kerk heeft fraaie gewelven, een mooi orgel en geraffineerde halve glas-in-loodramen met de zaligsprekingen boven in het schip. Er zijn Bijvoet-ramen in het koor over het leven van Engelmundus en een groot raam van Joep Nicolas in het transept.

Het crematorium

Veel mensen passeren deze kerk op weg naar de oude grote begraafplaats Driehuis-Westerveld. Illustere Nederlanders rusten daar: de dichter Adama van Scheltema, de harpiste Rosa Spier, de architect De Bazel en anderen. Sommigen hebben indrukwekkende monumenten. Maar toch is de plaats bekender door het crematorium. In 1913 werd dit bijzondere koepelvormige bouwwerk opgericht. Architecten: Poel en Kramer. En daarbij werd het eerste crematorium van Nederland gebouwd. In de kelder is een columbarium waar de urn van architect Berlage rust. Elders is de urn te vinden van Eduard Douwes Dekker en vele anderen. Architect Dudok bouwde later een grote sobere, stemmige aula naast de oude koepel. Een indrukwekkend geheel. Vergeten we niet even het voormalige Mis-siehuis van de Missionarissen van het H. Hart te noemen van architect F.C. de Beer (1924, Kapel 1928). Veel vrome jongens (nu rijpere mannen) uit de buurt hebben hier gestudeerd: in 2015 werden er asielzoekers opgevangen.

In de kelder is een columbarium waar de urn van architect Berlage rust

De tunnel door

Gaan we nu eindelijk naar het noorden, de streek met de vele heilige plaatsen. We noemden ze: Beverwijk, Egmond, Bergen, Heiloo, Alkmaar. Agatha kreeg de eer die haar toekwam in Beverwijk. Egmond was (en is) de plaats van bezinning en (vroeger) politieke macht. Alkmaar en Bergen hadden hun mirakels, Heiloo zijn Mariaheiligdom. De poortfunctie naar al deze heilige plaatsen is nu door de Velsertunnel overgenomen, maar de pelgrims blijven op weg naar de plaatsen die hen kunnen inspireren op hun pelgrimstocht door dit bestaan naar een nieuwe wereld waarin God alles in allen zal zijn. ■

Hein Jan van Ogtrop

Veel gegevens zijn ontleend aan de Kroniek van Driehuis van Siebe Rolle, waarin ook de fresco's van Westbroek worden afgebeeld en besproken. Net als het boekje '100 jr. Engelmunduskerk, Hart van Driehuis', een uitgave van de parochie in 1994. Op de website www.kerkengek.nl nog veel meer foto's o.a. van de oude preekstoel.

Nikolaas Sintobin sj is internetpastor en verantwoordelijk voor www.biddenonderweg.org, www.gewijderuimte.org, www.ignatiaansbidden.org, www.inalldingen.org, www.verderkijken.org

Eigen wetten

Op het internet publiceert je niet zomaar hetzelfde als in een boek of tijdschrift. De digitale omgeving heeft eigen wetten wat betreft de vorm waarin en de wijze waarop de inhoud dient te worden aangeboden.

B

Internet eist doorlopende creativiteit en vernieuwing

Bijdragen op het internet dienen doorgaans kort en bondig te zijn. Je moet de lezer meteen *pakken* en helder en duidelijk je boodschap overbrengen. Te kort om echt to the point te zijn? Bedenk dan dat elk van de zaligspreekingen past in een tweet! Deze noodzakelijke gebaldheid verklaart waarom de visuele dimensie zo belangrijk is. Die laat toe om in een mum van tijd maximaal veel informatie te geven, in het bijzonder emotie. Video kent een exponentiële groei op het internet. Een tweet of een facebookbericht zonder aantrekkelijke foto wordt niet opgemerkt in de berichtenstroom.

Aangezien de surfer normaliter maar korte tijd op je webstek vertoeft, verwacht hij geen systematische en volledige behandeling van een thema. Dat kan niet als je gemiddeld maar twee of drie minuten op bezoek komt. Het aloude en nochtans oerdegelijke catechismusmodel

vloekt op het internet. Tenzij je uitdrukkelijk verlangt om diepgaander te zoeken. Als je inderdaad bereid bent de digitale kelder in te duiken, biedt het internet een ongehoorde rijkdom aan gedetailleerde informatie. Wist je, bijvoorbeeld, dat de grootste website van de Katholieke Universiteit van Leuven de Thomassite is: een schier onbeperkte databank voor de docenten katholieke godsdienst?

Ten slotte, de digitale omgeving vraagt voortdurende verandering. De levensduur van veel websites en zeker van afzonderlijke inhoud is kort tot erg kort. Internet eist daarom doorlopende creativiteit en vernieuwing. Die heb je nodig, wil je de surfer telkens weer overtuigen om uit de meer dan één miljard websites net de jouwe te kiezen.

Deze typische wetten van de digitale communicatie geven aan de digitale inhoud impressionistische, meer in het bijzonder pointillistische kentrekken. Een schilder-techniek die toelaat om veel werkelijkheid weer te geven zonder alles van te voren in te vullen. ■

Dit is de laatste aflevering van de column Kerk online. Wij danken Nikolaas Sintobin sj voor zijn bijdragen.

Ik ben het brood des levens. Ik ben het levende brood dat uit de hemel is neergedaald. Als iemand van dit brood eet, zal hij leven in eeuwigheid. Het brood dat Ik zal geven, is mijn vlees, ten bate van het leven der wereld.

Joh. 6,48.51-52

15 juni: Sacramentsprocessie in Amsterdam

17.30 uur Eucharistieviering in de Begijnhofkapel, aansluitend processie op het Begijnhof

18 juni: Sacramentsprocessie in Amsterdam

11.15 uur Eucharistieviering in de kerk O.L.V. Vrouw (Keizersgracht 220)

12.45 uur vertrek processie over de grachtengordel

25 juni: Sint Jansprocessie in Laren

11.00 uur vertrek processie vanuit de basiliek

12.15 uur Eucharistieviering (met Mgr. Jos Punt) op het kerkhof (Hilversumseweg)

13.15 uur vertrek processie naar de basiliek

14.30 uur plechtig Lof met Te Deum (basiliek)

Zaterdag 3 juni

Eerste Zaterdag Bedevaart

12.00 H. Eucharistie, 11.25 Rozenkrans-gebed, biechtgelegenheid, 14.30 Aanbidding / Lof

Woensdag 7 juni

Cursus 'Genesis tot Jezus'

19.30-21.00 Missionair Centrum (Julianaklooster). Info: zusters@olvternood.nl

Vrijdag 9 t/m zondag 11 juni

Gebedsdagen rond Fatima pelgrimsbeeld en familieretraite (Engelstalig)

Vanaf vrijdag 18.00 tot zondag 18.00 zal een speciaal voor Europa door de paus gezegend OLV van Fatima pelgrimsbeeld op het heiligdom aanwezig zijn. Voor het volledige programma: www.olvternood.nl of charlesdus2e@hetnet.nl

Zondag 11 juni

Gezinsdag

Afsluiting van het jaar met ontmoeting, H. Mis, processie en BBQ. Info en aanmelding: zusters@olvternood.nl

Dinsdag 13 juni

Tweede Fatimadag

Tiener-/jongensgroep St. Joris

18.00-20.30
Eerst pizza eten en dan jongeren-catechese. Info en aanmelding: zusters@olvternood.nl of 072-7370085

Vrijdag 23 juni

Tiener-/meidengroep H. Theresia van het Kindje Jezus

18.00
Info en opgave: zusters@olvternood.nl of 072-7370085

Themajaar 100 jaar Fatima

Het heiligdom Onze Lieve Vrouw ter Nood heeft dit jaar als thema gekozen: "100 jaar Fatima". Het is in 2017 immers 100 jaar geleden dat de H. Maagd Maria in Portugal verschenen is aan de drie herderskindertjes Lucia, Francisco en Jacinta. Op het heiligdom **Onze Lieve Vrouw ter Nood** zal hier op de volgende wijze aandacht voor zijn:

Elke 13^e van de maand (van mei tot oktober, alleen in augustus op de 19^e) zal een 'Fatima-dag' zijn. Op deze dag: H. Eucharistie, toewijding aan het Onbevlekt Hart van Maria, Aanbidding, biechtgelegenheid, processie en lezingen;

In de Bedevaartkapel is een **minitentoonstelling** over de verschijningen in Fatima en hier is ook gedurende de hele periode mei-oktober een Fatimabeeld aanwezig;

9, 10 en 11 juni een door de paus speciaal voor dit jaar gezegend pelgrimsbeeld zal op ons heiligdom aanwezig zijn;

10 en 11 juni een familieretraite rond het thema Fatima (in het Engels). In verband met het 100-jarig jubileum van Fatima kent de paus een volledige aflaat toe aan gelovigen die met devotie een beeld van OLV

van Fatima opzoeken in een kerk, heiligdom of andere geschikte plek op de dagen van de verschijningen en aldaar deelnemen aan een viering of gebed ter ere van OLV van Fatima. Voor de exacte voorwaarden en andere mogelijkheden voor een aflaat i.v.m. Fatima zie onze website www.olvternood.nl.

Zondag 25 juni

Wake-up!! Together

Jongeren vanaf 16 jaar ontmoeten elkaar op de jongerenzolder (Julianaklooster). 12.00 brunch, aansluitend programma tot circa 17.30 Info/opgave: karinblaauw@hetnet.nl of 072-5712324

Zaterdag 1 juli

Eerste Zaterdag Bedevaart

12.00 H. Eucharistie, hoofdcelebrant: neomist, neomistenzegen (Bedevaartkapel), 11.25 rozenkransgebed, biechtgelegenheid, 14.30 Aanbidding / Lof

Dinsdag 4

t/m donderdag 6 juli

Ziekentriduüm 2017

Dagelijks 9.30 H. Mis, dinsdag en woensdag 12.00 ontspanning, donderdag ziekenzegen/ handoplegging,

14.30 meditatieve viering of lof (donderdag). Info en aanmelding: via de contactpersoon in uw eigen parochie van het Ziekentriduüm Heiloo of irmavanloon@gmail.com / 072-5336056

Maandag 10 t/m woensdag 12 juli

Liturgische studiedagen (Vereniging voor Latijnse Liturgie)

Info en aanmelding: Z.E.H. H. Schilder (013-4683093)

Donderdag 13 juli

Derde Fatimadag

Vrijdag 14 t/m zondag 16 juli

Talitakumi weekend. Charismatisch genezingsweekend

Info en aanmelding: R. van Egeraat (0164-642532)

'Onze vorm is voorbij...'

De grote bloeitijd van de diverse kloosterorden en -congregaties ligt achter ons. Grote verdiensten hebben de duizenden eerwaarde paters, broeders en zusters gehad voor het onderwijs, voor de ziekenhuiszorg of de kraam-, ouderen- en/of gehandicaptenzorg in Nederland en de missie in verre landen. Er is een tijd geweest dat een op de tien missiepaters wereldwijd uit Nederland kwam. En daarvan kwam tien procent uit Volendam. Nu bevinden de meeste grote kloosterorden en bekende congregaties zich in een fase van het voltooien van hun missie. Voor een aantal aanleiding een mooi

overzichtsboek te publiceren om het charisma van hun orde, het werk van de religieuzen en de geschiedenis van de orde in Nederland voor het collectief geheugen vast te leggen.

Geloven met hart en hand beschrijft het levenswerk van de afgelopen honderd jaren van de Zusters Juliaantjes. In 1915 begonnen in Den Haag zijn zij in ons bisdom vooral bekend van hun klooster bij 't Putje in Heiloo (hun latere moederhuis) en in Hilversum. Aanwezigheid in de gezinnen was hun hoofdtaak, vooral de arme gezinnen in de problemen in de (grote) steden.

Eind 19^e eeuw vestigden zich de eerste *Sacre Coeur* (SCJ)-priesters zich in Nederland (Limburg), wegens de antiklerikale politiek in Frankrijk. In 1911 werd de Nederlandse Provincie van de H. Hart paters opgericht. Onderwijs was een van hun hoofd-taken, zoals het St. Nicolaaslyceum in Amsterdam. Naast missionarissen op vier continenten waren ze ook actief in Nederlandse parochies.

Over hun toekomst zeggen ze in *Midden tussen de mensen*, bij monde van pater Piet Schellens (die jaren pastoraal actief was als deken van de Zaanstreek en Alkmaar, pastoor in Langedijk en Zuid-Schermer en directeur van de Amsterdamse Kevelaerbroederschap): "Onze vorm van religieus leven in grote, gesloten kloosters is voorbij. Daar hebben we vrede mee. Laat maar iets nieuws geboren worden" (pag. 370). Ook de paters Kapucijnen herkennen zich in dit beeld. Zij zijn al sinds eind 16^e eeuw actief in onze omgeving

(met de stichting van een Provincie in 1882). Maar sinds de verzorgingsstaat hun werk heeft overgenomen, sterven de kapucijnen langzaam uit. *In de schaduw van Franciscus* beschrijft de opbouw, bloei en neergang van deze orde. Ze waren actief in heel Nederland, in ons bisdom in Amsterdam (klooster) met bedrijfs-apostolaat en zeeliedenapostolaat. En als missionarissen in onder andere Indonesië. ■

Geloven met hart en hand. Een geschiedenis van de zusters van de H. Juliana van Falconieri 1914-2015 ISBN 9789087046019 | www.verloren.nl € 17,00

Midden tussen de mensen. Een eeuw Nederlandse provincie van de priesters van het H. Hart 1911-2011 | Marieke Smulders | ISBN 9789056254711 www.valkhofpers.nl | € 24,95

In de schaduw van Franciscus. De Nederlandse Minderbroeders-Kapucijnen | Jan Jacobs | ISBN 9789056254681 | www.valkhofpers.nl € 29,95

Adrianus

onze paus

De laatste jaren is er sprake van een herwaardering van paus Adrianus, zo blijkt ook uit de verschijning van een nieuw boek over de enige paus die Nederland heeft voortgebracht.

Iedere Nederlander loopt in Rome even de kerk Santa Maria dell' Anima in. Niet alleen omdat deze mooie kerk hoort bij een pelgrimshuis dat ooit in 1350 door Jan en Katrijn Peters uit Dordrecht is gesticht, maar ook omdat in deze kerk de enige Nederlandse paus, Adrianus VI, Adrianus Floriszn. Boeyens uit Utrecht, begraven is. Adrianus is overigens de enige paus die zijn eigen voornaam behield, maar dat terzijde. Verwijzend naar de man en zijn pontificaat beschrijven reisgidsen het grafmonument als een liggende paus die zwaarmoedig zijn hoofd ondersteunt. Ook melden ze dat deze vrome man niet geliefd was bij de Romeinen, die feest vierden na zijn dood.

Was hij misschien vergiftigd?, werd er lang gefluisterd. Adrianus VI is niet lang paus geweest: ruim een jaar.

Intellectuele leider

Het conclaaf van januari 1522 verkoos hem. Zelf was hij niet aanwezig maar bevond zich als landvoogd van keizer Karel V in Spanje. Daardoor maakte hij pas eind augustus van dat jaar zijn opwachting in Rome. Die 'blijde inkomst' staat overigens ook afgebeeld op zijn graf, zo'n beetje zijn enige wapenfeit, lijkt het. Begin augustus 1523 werd hij ziek en op 14 september overleed hij. Geboren in 1459 in Utrecht, van eenvoudige komaf, ging hij in Leuven theologie studeren en later doceren. Geleidelijk groeide Adrianus uit tot de

meest vooraanstaande theoloog van Leuven en de intellectuele leider van de universiteit (78). Zowel in Utrecht als in Leuven bevinden zich nog gebouwen die aan hem herinneren, resp. het Pausshuize (aan de Pausdam, met sinds december 2015 een standbeeld) en het Pauscollege (aan het Hogeschoolplein).

Het conclaaf van januari 1522 verkoos hem. Zelf was hij niet aanwezig

Via Brussel en Spanje naar Rome

Vanuit zijn functie in Leuven wordt hij aangesteld als een van de leermeesters van de jonge Karel, de latere keizer Karel V (onder andere Heer der Nederlanden). De bijzondere band tussen de leerling en zijn leermeester heeft tot aan Adrianus' dood bestaan (95). Vanuit Leuven en het hof in Brussel komt Adrianus in Spanje terecht, als landvoogd namens Karel V. Adrianus is niet ge-

lukkig met deze benoeming en met zijn verblijf in Spanje. In de loop van de tijd wordt hij er bisschop van Tortosa (in 1516) en kardinaal (in 1517). Op 9 januari 1522 kiest een verdeeld conclaaf Adrianus tot bisschop van Rome, als opvolger van de Medicipaus Leo X.

Dicht bij de mensen

De voorbereidingen van de (zee)reis van Spanje naar Italië (Adrianus wilde om diplomatieke en politieke redenen niet door Frankrijk reizen) duren lang, maar in augustus landt hij bij Ostia. Er was een mooie processie voorgesteld, maar Adrianus verkiest een muilnier om de Via Ostiense af te gaan richting de stad, een stad waar op dat moment de pest heerst. Iedereen mijdt Rome dus als de pest; Adrianus niet, hij wil in de stad blijven, dicht bij de mensen. Toch bewoont hij met tegenzin zijn vorstelijke appartementen in het Apostolisch Paleis. Liever had hij een eenvoudige woning met een tuin als residentie betrokken (214). De maaltijden gebruikt hij meestal alleen. "Niets dan bier en kabeljauw", fluisteren de Italianen. In werkelijkheid is het menu uitgebreider met vlees, soep en fruit. Elke avond overhandigt Adrianus twee dukaten uit zijn eigen beurs en zegt: dit is voor morgen (214).

'We zullen zien'

Vanaf zijn benoeming in januari heeft Adrianus zich laten voortdrijven door de wens om de misstanden in de Kerk met wortel en tak uit te roeien (202). Te beginnen in Rome, waar hij het kardinalencollege confronteert met de Vaticaanse puinhoop (zie 211). Zijn weifelende houding bij vele kwesties maken hem niet geliefd bij zijn naaste medewerkers. "Videbimus, we zullen zien", schijnt het standaardantwoord te zijn op aan de paus voorgelegde kwesties, die zaken grondig wil bestuderen voordat hij beslissingen neemt. De harten van de Romeinen had Adrianus ook al niet gestolen. Het Vaticaan was financieel bankroet. Het enorme geldgebrek maakte hervormingen en bezuinigingen noodzakelijk. De gewone mensen zien dat niet, maar wel een brute noordelijke barbaar die hun verfijnde Italiaanse levensstijl en kunsten geweld aan doet. En niet alleen zij. Ook de kardinalen klagen en trekken van leer tegen de Nederlanders, die "domme mensen als van steen", die nu de touwtjes in handen hebben (228).

Erkenning van misstanden

Een van de grootste kwesties op het bureau van Adrianus is Maarten Luther. In zijn tijd als Leuvens toptheoloog wilde Adrianus hem theologisch correct bestrijden (81), maar als paus heeft Adrianus Luther in de hoek gezet als rebelse snotneus die het beter denkt te weten dan de kerkvaders; tegelijkertijd steekt hij zijn hand naar hem uit door openlijk de zonden van de Kerk op te biechten. Paus Adrianus erkent alle misstanden en stelt doortastende hervormingen in het vooruitzicht (244): wij zullen

alle moeite doen om eerst het hof van Rome, waar al dit kwaad zijn oorsprong vindt, te hervormen (243). Adrianus roept op tot nederigheid, gewetensonderzoek en boete. Hier klinken de lessen van de Moderne Devotie door: waar ben ik tekortgeschoten. Adrianus leefde zijn hele leven de sobere stijl die hoorde bij de Moderne Devotie. Het mag allemaal niet helpen, ook vanwege zijn korte pontificaat, verhardend de standpunten tussen Wittenberg en Rome en is de Reformatie definitief een feit (o.a. 283).

Jammer dat dit boek geen voetnoten heeft, maar het leest als een trein. Twan Geurts neemt je mee door het leven van Adrianus van Utrecht naar Leuven en van

Het Paushuis
in Utrecht

**Een van de
kwesties op
het bureau
van Adrianus
is Maarten
Luther**

Spanje naar Rome. Geurts is op alle plekken ook zelf geweest en verwijst naar herdenkingsplaten. Soms waan je je even in 2017 met paus Franciscus; er zijn een paar leuke parallellen. De laatste jaren is er een grote herwaardering van deze kerkleider Adrianus (om in zijn geest het woord 'kerkvorst' te vermijden). Denk aan artikelen van Antoine Bodar (die in de Anima bijna op het graf van deze paus woont), het standbeeld in Utrecht en nu dit lezenswaardige

boek. En terecht. Adrianus VI had tot het uiterste geprobeerd de Kerk tot hervorming aan te zetten, maar bleef een roepende in de woestijn (283). Had hij toen meer waardering gekregen en langer geleefd, dan had de kerkelijke wereld er misschien anders uitgezien. ■

Eric van Teijlingen

De Nederlandse paus. Adrianus van Utrecht 1459-1523

Twan Geurts | ISBN 9789460031212

www.uitgeverijbalans.nl | € 27,50

Eeuwigh & Oogenblick

Eeuwigh gaat voor Oogenblick was de titel die Antoine Bodar koos voor een serie televisiegesprekken in 1990-1992 en van 2011-2016. Een titel ontleend aan een gedicht van Joost van den Vondel (zie kader). Van de tweede serie gesprekken voor de RKK-televisie, steeds rond Kerstmis en Pasen uitgezonden, is nu een boek verschenen. Gesprekken met bekende politici, schrijvers, kerkleiders, opiniemakers over zingeving of levensvisie in welke vorm dan ook. Uiteraard bracht Bodar daarbij zijn overtuiging dat God als persoon zich geopenbaard heeft in Jezus Christus in het gesprek in.

“De eerste serie leverde veel reacties op, omdat het na lange tijd iets anders was dan wat de KRO als katholiek uitzond. De uitzending duurde toen 50 minuten per keer. Meestal in één take opgenomen. De gesprekken van de tweede serie waren de helft, 25 minuten. Een ander verschil was dat de eerste serie eens per maand op de late avond werd uitgezonden. En de tweede serie in de namiddag rond Kerstmis en Pasen. TV maken was toen nog anders. Nu zou zo'n programma van 50 minuten met één gast niet meer kunnen, want alles moet snel en vluchtig.” Aldus Bodar, voor wie de gesprekken met kardinaal Danneels, Johan Polak, Gerard Reve en Kees Fens (uit de eerste serie) en EU-president Van Rompuy, Maarten 't Hart, Conny Palmén, Dries van Agt en Hans Wiegel de meest opvallende waren. Een nieuw boek presenteert de meeste gesprekken uit de tweede serie. Bodar: “Het criterium voor het kiezen van gasten was dat zij

leidinggevend moesten zijn in de breedte van de maatschappij en zich niet beperken tot één stroming. Meestal politici, schrijvers, kerkleiders en dergelijke. In het programma wilde ik als interviewer luisteren naar wat de gast te zeggen had. Dat is een andere rol dan commentator zijn, of leraar, bij bijvoorbeeld DWDD of Pauw (en Witteman). Bij Eeuwigh

gaat voor Oogenblick luisterde ik naar de wijze lessen, als het ware aan de voeten van de meester. Ik gaf de gast alle ruimte om te zeggen wat hij, zij wilde zeggen en om zichzelf te portretteren. Daarom las ik als voorbereiding liever niet eerder gegeven interviews maar wel hun eigen boeken of teksten. Wat heeft iemand zelf gezegd, geschreven.”

Eind maart werd bij Adveniat een boek gepresenteerd met deze gesprekken. Ze geven – in tekst – het gesprek weer, wat eerder – in beeld – gesproken was. Ook in het boek merk je dat het ene gesprek meer

loopt dan het andere. Met Paul Witteman moeten gast en Bodar er nog even inkomen, maar de lezer krijgt vaart bij de gesprekken met Van Agt en Wiegel, met Van Rompuy als een van de hoogtepunten. Bodar: “Ik ben blij dat er van de tweede serie Eeuwigh gaat voor Oogenblick ook een boek is, net als na de eerste serie. Meer kijk ik uit naar het boek dat naar verwachting in september (als Bodar zijn zilveren priesterfeest zal gedenken – red.) komt met meditaties en preken over geloof en geloven, ‘Vervulling in bekering’ gaat het waarschijnlijk heten.” ■

Eeuwigh gaat voor Oogenblick

Antoine Bodar | ISBN 9789492093448 | www.adveniat.nl | € 18,95

*Constantijntje, 't zaligh kijntje,
cherubijntje, van om hoogh,
d'ydelheden, hier beneden,
vitlacht met een lodderoog.
Moeder, zeit hy, waarom schreit ghy?
Waarom greit ghy, op mijn lijck?
Boven leef ick, boven zweef ick,
engeltje van 't hemelrijck:
En ick blinck 'er, en ick drincker,
't geen de schincker alles goets
schenckt de zielen, die daar krielen,
dertel van veel overvloets.
Leer dan reizen met gepeizen
naar pallaizen, uit het slick
dezer werrelt, die zoo dwerrelt.
Eeuwigh gaat voor oogenblick.*

*Joost van den Vondel, Kinder-lyck (1632)
Geschreven n.a.v. het overlijden van zijn
zoon Constantijn.*

Leo Fijen is hoofd levensbeschouwing KRO-NCRV en directeur van uitgeverij Adveniat

W

e zijn een kerk die in angst leeft, maar we zijn ons

vrijwel niet van die angst bewust.” Met dit citaat laat Michael Harvey zien waarom we nooit op het idee komen om een vriend, een broer, een zus, een buurman of een collega uit te nodigen om mee naar de kerk te gaan. En als we daarin geen stappen maken, zal de kerk in de westerse wereld nog meer krimpen. Daarom drukt Michael Harvey ons op het hart om de verlegenheid te laten varen en de moed te hebben je naaste die nooit meer in de kerk komt, uit te nodigen. Dat heeft geleid tot de beweging die furore maakt onder de titel ‘Back to the Church’ en die nu ook aandacht krijgt in Nederland.

Het gezicht van die beweging is Michael Harvey, een welbespraakte Engelsman die steeds weer begint bij zijn persoonlijke geschiedenis. Ik ontmoet hem in Nijkerk en mag hem interviewen voor het geloofsgesprek op de zondagochtend. Hij vertelt dat hij de eerste jaren van zijn leven opgroeide zonder vader en moeder. Zijn vader heeft hij nooit gekend, zijn moeder leerde hij pas kennen in 1971. Zij nam hem mee naar de kerk, het meest beslissende moment in zijn leven.

Michael Harvey kende de kerk niet en moest door zijn moeder uitgenodigd worden om de genade in zijn leven te ervaren. Wat hem is overkomen, geldt voor veel meer mensen die wel kerkelijk gedoopt zijn, maar er nooit meer komen. Wie uitgenodigd wordt en meegaat naar de kerk, komt best vaak terug. Meer dan twintig procent komt geregeld terug, meer dan vijftig procent wil contact houden met de kerk. Als de resultaten zo bemoedigend zijn,

waarom doen we het dan niet vaker: je naaste uitnodigen mee naar de kerk te gaan?

Harvey vertelt er gepassioneerd over en hij schrijft er nog mooier over in zijn nieuwste boek, ‘Meer dan wel-

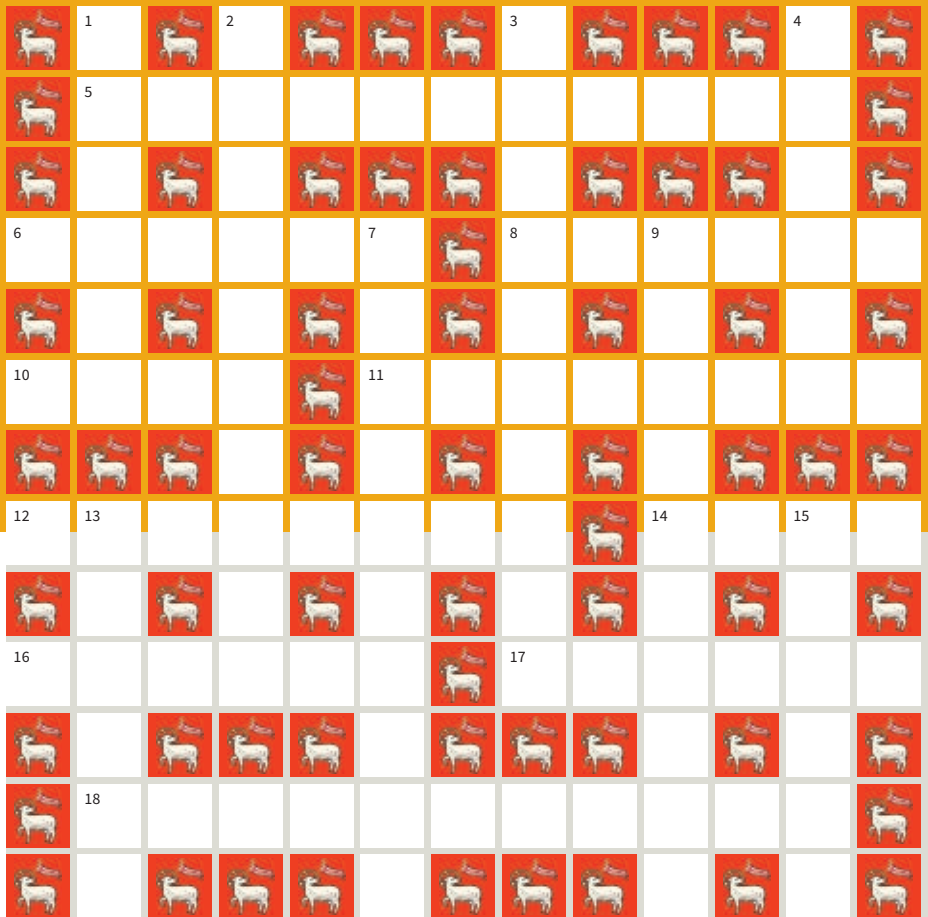
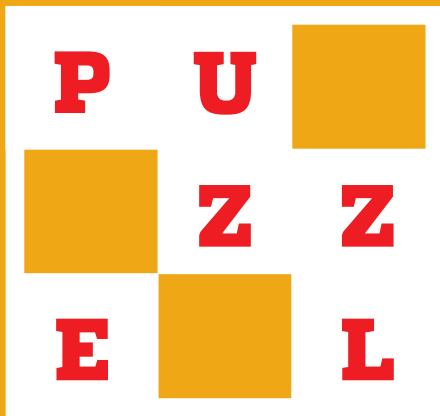
Wie uitgenodigd wordt en meegaat naar de kerk, komt best vaak terug

kom’. Zijn belangrijkste boodschap is: wees niet bang. Want onderzoek leert dat de meeste vaste kerkgangers bang zijn om hun naaste uit te nodigen. Bang om afgewezen te worden, bang om teleurgesteld te worden in vriendschappen. Michael Harvey leeft zelf met een geweldig trauma uit zijn jeugd: opgroeien zonder vader en deels zonder

moeder. Niemand is zo bang als hij om afgewezen te worden. Maar hij maakt ontroerend duidelijk dat God ons het meest nabij komt in onze angsten. Daar komt Hij binnen in ons leven, daar laat Hij ons ontdekken dat we in onze diepste angst nooit alleen zijn en leven van de genade van God. Als we zo gedragen worden, waarom zouden we dan bang moeten zijn om onze naasten uit te nodigen mee naar de kerk te gaan, zo vraagt Harvey zich af.

Zijn boek is een geweldige stimulans om onze naasten te vragen weer mee te gaan naar de kerk. Dat kunnen we elk weekend doen, maar zeker op de tweede zondag van september. Want dan gaan de deuren van veel kerken open in het kader van de actie ‘Kerkproeverij’, de Nederlandse equivalent van ‘Back to Church’. Wees niet bang en neem je buurman mee naar de kerk op 10 september. ■

Meer dan welkom, samen werken aan een uitnodigende kerk | Michael Harvey | Ark Media 2017

Horizontaal

- 5 Het is koud in het paleis?
- 6 Die dieren proberen ergens achter te komen
- 8 Muzikaal paard is opstandig
- 10 Gas en een vreemde maat gaan de lucht in?
- 11 Als die is geworpen, gaat het beginnen
- 12 De koffiefabrikant is snel aan het bewegen
- 14 Die jongen verwondt u
- 16 Schors met een dierengeluid in die stad?
- 17 Korte maaltijd is stekelig
- 18 Zeerover op de radio?

Verticaal

- 1 Meisje in een slee om de stroom te versterken?
- 2 Zo te horen een mis voor vader
- 3 Hoofdzakelijk te zwaar?
- 4 Harde monsters?
- 7 Muzikaal gebak
- 9 Dan wordt er wraak genomen en flink gehakt
- 13 Gewezen slotwoord als test?
- 15 In een Franse plaats werkt ze bij de politie?

Stuur uw oplossing o.v.v. naam en adres vóór **[DATUM?]** naar de redactie van *SamenKerk*, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem.

Onder de winnaars van deze puzzel worden (met dank aan uitgeverij Adveniat) drie exemplaren van het boek *Eeuwigh gaat voor Oogenblik* (zie pag. 26) verloot.

De oplossing van de Paaspuzzel in het vorige nummer is:

“Vol luister straalt de kerk van God op aarde, juichend klinken Paasgezangen”.

De winnaars zijn:

- Mw. M. Groot te Heerhugowaard;
- Mw. J.A.M. Reinders te Hilversum;
- Fam. Rosenhart te Ootmarsum;
- Hr. W. Castricum te Castricum;
- M.J.M. Maat te Bergen;
- Mw. N. Appelman te Nibbixwoud;
- Zr. M. Koolmees te Heemstede.

Hartelijk gefeliciteerd met uw prijs en hartelijk dank voor alle inzendingen.

Het was weer groots wat wij hebben mogen ontvangen.

week
nederlandse
missionaris

Geloven in de ander

Steun de Week
Nederlandse
Missionaris
Pinksteractie
27 mei t/m
4 juni

Bel: 070 - 31 36 731
NL30 RABO 0171 2111 11

ENERGIE VOOR KERKEN

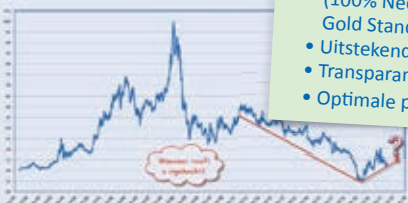
Bedankt voor uw deelname!

Ruim 3.500 kerken en kloosters doen al zes jaar mee met het inkoopcollectief Energie Voor Kerken.

Dankzij uw deelname kopen we gezamenlijk voordelig groene energie in bij Greenchoice, de energieleverancier van het collectief.

Uw voordelen

- Scherpe groene energietarieven (100% Nederlandse wind en gas: Gold Standard certificaten)
- Uitstekende contractvoorwaarden
- Transparante dienstverlening
- Optimale persoonlijke service

Ook interesse?

U kunt maandelijks instappen in het collectief. Kijk voor meer informatie op www.energievoorkerken.nl of neem contact op met Sonja Boer van Hellemans Consultancy: 030 767 01 21 / boer@hellemansconsultancy.nl

Het collectief Energie Voor Kerken is een initiatief van CIO-K in samenwerking met energie adviesbureau Hellemans Consultancy.

DENK JE EROVER PRIESTER TE WORDEN?

Kijk eens op www.tiltenberg.org of kom langs in Heiloo!

Grootseminarie St. Willibrord
Hoogeweg 65
1851 PJ Heiloo
telnr. : 072 505 1288
www.tiltenberg.org

Wilt u de priesteropleiding steunen?
Uw gift is zeer welkom op rek.nr.
NL64 INGB 000 000 5464
t.n.v. Het Grootseminarie

Bavodag!

Een jaarlijks ontmoetingsfeest voor de vormelingen

Sinds 1992 vindt jaarlijks op een zaterdag in juni (dit jaar op de 17e) de Bavodag plaats. Dan komen honderden vormelingen uit het bisdom samen in de Haarlemse kathedraal – een concept dat was bedacht door jongerenpastor Henny Post, en dat andere bisdommen hebben overgenomen. Na 25 jaren is het hoog tijd om twee van de vele vrijwilligers over deze unieke dag te interviewen: pastor Nico Knol en Arjan Smit.

Hoe ben jij bij de organisatie van Bavodag betrokken geraakt?

Nico Knol: “Eind 1998 werd ik door de toenmalige kerngroep van de Bavodag benaderd met de vraag of ik mee wilde doen met de organisatie. Naast de technische kant was er een groep om de inhoudelijke kant te verzorgen: het zoeken van thema's, verzamelen van teksten, veel contacten met vormselwerkgroepen... Men zei mij bij het kennismaken destijds dat het om een aantal uren in het voorjaar zou gaan. In de praktijk zijn we eigenlijk bijna het hele jaar met de Bavodag bezig. De dood van Jeroen Zoomer, één van onze kernvrijwilligers die vooral grote kennis had van IT en communicatie, was een grote klap voor onze werkgroep. We missen hem zeer, maar hebben inmiddels onze draai weer gevonden.”

Hoe steekt de organisatie zelf in elkaar en hoeveel vrijwilligers zijn er bij betrokken?

Arjan Smit: “Toen we in 1992 begonnen, bestonden de kerngroep en de technische groep ieder uit vier

personen, onder leiding van pastor Henny Post. Uiteraard maakten beide groepen voor de organisatie van deelprojecten gebruik van andere vrijwilligers en jongerenwerkers van de dekenaten. Heel wat jaren kwamen er zo'n 1500 jongeren op de Bavodag af. Dat was ook wel het maximum wat wij aankonden binnen de kathedraal en de twee extra scholen die we huurden voor de verschillende onderdelen van het programma. De laatste jaren is het aantal vormelingen landelijk, en dus ook in ons bisdom, afgenomen en daarmee ook het aantal bezoekers aan de Bavodag. Nu komen er zo'n ruim vijfhonderd naar Haarlem. De kerngroep en technische groep zijn al weer tien jaar geleden samengevoegd en met de ruim vijftig enthousiaste vrijwilligers blijft het een feest om deze dag te organiseren.

Hoe wordt de inhoud van de dag bepaald? Is er ieder jaar een ander thema?

Knol: Om de drie jaar ontwikkelen we een nieuw thema. We proberen telkens goed aan te sluiten bij de leefwereld van 12-jarige vormelingen. Waar staan ze in hun leven,

waar zijn ze mee bezig, waar geloven ze in, en meer specifiek: hoe geloven ze in Jezus Christus en welke rol speelt Hij in hun leven? We proberen op een creatieve manier hieruit een thema te destilleren en een verhaal voor de dag zelf, welke we bespreken met de bisschop. Dit wordt verder uitgewerkt met theaterelementen, een gesprekkencentrum, een spetterende opening van de dag en een vaak ontroerende gebedsviering als afsluiting.

Is de Bavodag erg veranderd sinds 1992 of blijven vaste elementen telkens terugkomen?

Smit: In de jaren negentig was het voor de jongeren niet zo makkelijk om openlijk over geloven te praten. Het was toen belangrijk om met elkaar op één plek in het bisdom een leuke activiteit te hebben. Het was vooral belangrijk te laten zien dat jongeren niet alleen stonden in hun geloof en er dus nog zoveel anderen waren die ook gevormd zouden worden.

De laatste jaren is de omgang met spiritualiteit en wat meer voor je geloof uitkomen makkelijker geworden. De ontmoeting staat nog steeds centraal, maar met name in het gesprekkencentrum, waar de jongeren in gesprek kunnen met bijvoorbeeld de bisschop, de abt van Egmond, religieuzen, maar ook mensen die in de hulpverlening werkzaam zijn, kunnen zij horen wat deze mensen raakt en bezielt om zich voor de Kerk en de maatschappij in te zetten. Dat geloven niet los verkrijgbaar is, maar een levenswijze. Dus naast de opening en sluiting die er altijd is geweest, en het actieve en avontuurlijke programma, zoals het beklimmen van de toren en de gewelven, is met name dit onderdeel ook sterk in het programma aanwezig.

Wat vind je belangrijk dat de vormelingen meepikken van de dag?

Knol: Allereerst dat ze zien dat ze niet de enige jongeren in het bisdom zijn en dat de Kerk groter is dan hun eigen groep of parochie. Een dag van 'kerk op z'n best' met een hoog 'wauw zoveel'-gehalte. Een dag ook waarop ze met mensen in gesprek kunnen komen die ze niet vaak tegenkomen en die vanuit hun eigen geloof en bevoegdheid hun leven invullen en hun iets te vertellen hebben.

Wat is voor jou de kracht van de Bavodag?

Smit: De kracht van de Bavodag is voor mij nog steeds de ontmoeting. De ontmoeting met jong en oud die het geloof toepassen op hun leven. Voor veel jongeren wordt daardoor het geloof meer dan iets dat alleen op zondag in de kerk beleefd wordt. Het is een 'way of life'. En wij willen dat op de Bavodag ook op een dynamische manier

laten zien, met theaterelementen en een mooi vuurwerk dat de kracht van de heilige Geest uitbeeld. Het beeld dat jongeren van 'kerk-zijn' hebben en dat in hun ogen soms 'suffig' is, kunnen we hierdoor ook een beetje doorbreken.

De jongeren horen dat geloven niet los verkrijgbaar is, maar een levenswijze

Merk je dat de Bavodag doorwerkt in de parochies? Hoor je nog wel eens terug hoe men er ter plekke verder vorm aan geeft?

Knol: Ik werk zelf in negen parochies (regio Waterkant in West-Friesland - red.) en ben vaak in contact met de vrijwilligers die de vormelingen begeleiden. Als ze eenmaal op de Bavodag zijn geweest, begrijpen ze 'kerk-zijn' veel beter en voelen ze zich echt onderdeel van dat grote

geheel. Oudere zussen en broers, die ook naar de Bavodag zijn geweest, vertellen aan hun jongere broertje of zusje hoe zij die dag ervaren hebben. En er zitten nu zelfs ouders tussen die zelf een Bavodag hebben meegemaakt, zo lang bestaat deze unieke dag dus al! De Bavodag is een topdag en daarmee de grootste jongerenbijeenkomst binnen ons bisdom, en inmiddels gelukkig niet meer weg te denken in het jaarprogramma van menig parochie en de agenda's van onze bisschoppen. ■

Eric Fennis

Lezing Anselm Grün in Egmond

Op zondagmiddag 23 juli om 14.30 uur geeft pater Anselm Grün osb een lezing in de Abdij van Egmond, onder de titel *Der Umgang mit der Bibel - Die Erfahrungen der frühen Mönche* (de lezing wordt in het Duits gegeven). Anselm Grün werd in 1945 geboren, op zijn 19e trad hij in als monnik in de benedictijnerabdij van Münsterschwarzach (Duitsland). In 1978 begon hij met schrijven naast zijn functie als kellenaar. Dat resulteerde in meer dan 150 boeken met vooral spirituele onderwerpen. Deelname kost € 12,00. Aanmelding: www.abdijvanegmond.nl ('nieuws van de abdij' en dan lezing opzoeken enz.). ■

24 juni priesterwijding

Op zaterdag 24 juni, het hoogfeest van de geboorte van de heilige Johannes de Doper, vinden in de St. Bavokathedraal (Leidsevaart 146, Haarlem) de priesterwijdingen plaats. Diakens Anton Goos en Teun Warnaar zullen uit handen van Mgr. Jos Punt de wijding ontvangen. De viering begint om 10.30 uur. Aansluitend zal er ter plaatse een receptie plaatsvinden. Neomist Goos viert zijn eerste H. Mis op zondag 25 juni om 9.45 uur in de H. Vincentiuskerk in Volendam; neomist Warnaar viert zijn eerste H. Mis die zondag om 10.30 uur in de H. Laurentiuskerk in Heemskerk. Op zaterdag 1 juli zijn beide neomisten om 12.00 uur in het heiligdom van Heiloo (priesterzaterdag). Onze Bisschop en de neomisten vragen voor de komende tijd uw gebed. ■

Gewijzigde openingstijden abdijswinkel Egmond

S tilte en spiritualiteit worden het hoofdaanbod van de gastvrijheid die de Abdij van Egmond de komende tijd aan haar bezoekers wil bieden. Waar elders veel kloosters bij gebrek aan roepingen sluiten, mag onze abdijsgemeenschap zich verheugen over aanwas: het noviciaat telt momenteel weer een groep nieuwe jonge broeders. Die verjonging maakt het mogelijk de kaarsenmakerij en winkel beter bij het kloosterleven te laten aansluiten. Dit brengt met zich mee dat de openingstijden van de winkel en het museum worden gewijzigd en het restaurant wordt gesloten. De abdijswinkel en het -museum zijn geopend van dinsdag t/m zaterdag van 12.00 tot 16.30 uur. ■

Tentoonstelling over Han Bijvoet

“Kerkschilder te mogen worden, muren te hebben, waarop je het hoogste kunt uitbeelden, daar zou je voor over hebben, droog brood te eten.” Aldus Han Bijvoet, Haarlems bekendste kunstenaar van glas-in-loodramen, wandschilderingen en beeldhouwwerken vooral voor kerken. (Zie ook *SamenKerk* 2015-10, pag. 22 e.v.) Meer dan veertig jaar werkte hij in onze Bavokathedraal. In het Kathedraal Museum is t/m 28 oktober een tentoonstelling met als titel: ‘Han Bijvoet, ridder en mysticus’. De tentoonstelling en het bijbehorende boek - geschreven door Michel Bakker, Antoon Erftemeijer, André Numan en Isolde Scholten - vormen een uitgelezen gelegenheid om deze bijzondere kunstenaar te ontdekken. Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag van 10.00-16.00 uur en zaterdag van 11.00-15.00 uur. ■

Bisschoppensynode over jongeren

In oktober 2018 wordt in Rome de 15e Gewone Algemene Bisschoppensynode gehouden met als thema 'Jongeren, het geloof en de onderscheiding van de roeping'. Zoals de laatste jaren gebruikelijk is, zijn ook nu aan parochies wereldwijd vragenlijsten gestuurd. De pastorale teams van de parochies wordt gevraagd deze vragenlijsten binnen het team en met betrokken groepen, zoals jongerengroepen, te bespreken en eind juni naar het bisdom te sturen. De bisdommen maken een samenvatting van de antwoorden en de resultaten worden verwerkt tot één document dat vanuit Nederland aan het Algemeen Secretariaat van de Bisschoppensynode wordt verzonden. Via de website van het Vaticaan (www.vatican.va) is de vragenlijst ook online in te vullen. ■

10-11 juni Open Kloosterdagen

In het weekend van 10 en 11 juni worden voor de achtste maal de Open Kloosterdagen gehouden. Bijna veertig kloosters zetten hun deuren open om bezoekers te verwelkomen. De Open Kloosterdagen hebben als motto 'In-zicht in onze spiritualiteit' meegekregen. Er is speciale aandacht voor de spirituele traditie van de deelnemende kloostergemeenschappen. Wat heeft de spirituele voorgangers destijds bewogen? Wat beweegt nu degenen die in de voetsporen van die voorgangers getreden zijn?

De ontmoeting met de religieuzen en hun spiritualiteit staat centraal tijdens deze dag, niet het gebouw waarin zij leven. Voor het eerst zijn de Open Kloosterdagen verspreid over een heel weekend. Sommige kloosters bieden een programma op de zaterdag, andere op de zondag en weer andere op beide dagen. Het aanbod varieert per klooster: lezingen, tentoonstellingen, wandelingen, ontmoeting, muziek. Vrijwel alle kloosters nodigen hun bezoekers uit om ook een of meer gebedsdiensten bij te wonen. Kijk voor meer informatie (ook over deelnemende kloosters in uw buurt) op: www.openkloosterdag.nl ■

PRIESTERWIJDING
Een visuele weg voor een leider die wil kerkenlopen met een priesterwijding

Fotoboek priesterwijding

Jarenlang was Steef Pardoen de huisfotograaf van het bisdom. Zijn reportages liepen uiteen van bisschopswijdingen, recepties, processies tot natuurlijk diaken- en priesterwijdingen. Pardoen stelde een fotoboek samen dat stap voor stap een priesterwijding in beeld brengt. Samen met de teksten van diaken Philip Weijers vormt het een fraai geheel. Dit prachtig vormgegeven boek kunt u bestellen (voorinschrijving) via info@steefpardoen.nl Het boek (58 pagina's) gaat (bij voldoende belangstelling) € 34,50 kosten (excl. portokosten). Info: www.steefpardoen.nl ■

Roepingendag: 5 juni

Jongeren tussen de 17 en 27 jaar die zich afvragen wat van hen in de toekomst wordt verwacht en of God hen roept, zijn in het bijzonder uitgenodigd voor een onderscheidingsdag voor roepingen. Deze dag is op maandag 5 juni (tweede Pinksterdag) en wordt gehouden in het Diocesaan centrum O.L.V. ter Nood (Hoogeweg 65, Heiloo). De dag begint om 9.45 uur en duurt tot 17.30 uur. Waar sta ik in mijn leven, en in mijn geloof? Heeft God een plaats in mijn leven, en hoe? Sta je voor grote keuzes in het leven? Wil je trouwen en een gezin stichten? Of priester worden en heb je interesse in het religieuze leven? Deelname kost € 15,00. De dag wordt begeleid door rector Jeroen de Wit en spiritueel Jeroen Smith.

Info: rector@olvternood.nl - 072-5055964.

Logo WJD'19 Panama bekend

Medio mei maakte het Vaticaan het logo van de Wereldjongerendagen van januari 2019 bekend. Het logo is ontworpen door de twintigjarige Ambar Calvo, een student aan de universiteit van Panama. Zij was de winnaar van de wedstrijd die was uitgeschreven door Paus Franciscus voor het ontwerpen van een nieuw WJD-logo. Eén van de karakteristieke onderdelen van het logo is het Panamakanaal, dat ook staat voor de weg van de pelgrim die door Maria heen de weg naar Jezus vindt en Hem ontmoet. Bovenin het logo is een silhouet van Panama zichtbaar. Het land verbindt Noord- en Zuid-Amerika met elkaar. Rechts vind je het silhouet van de Maagd Maria. De vijf stippen boven haar hoofd vormen een kroon en staan voor de vijf continenten. De Wereldjongerendagen is het grootste jongeren-evenement ter wereld. De WJD'19 is van 22-27 januari in Panama. ■

Bisdombedevaart naar Assisi 2018

Na de succesvolle bisdombedevaart naar Rome in mei 2015 en de diocesane deelname aan het Heilig Jaar in Rome in november 2016, wordt in mei 2018 een nieuwe, grote, bisdombedevaart georganiseerd. Dit keer naar Assisi in Italië. Assisi staat voornamelijk bekend om de grote heiligen die het heeft voortgebracht. In de eerste plaats is dat de heilige Franciscus, maar Assisi is zeker ook bekend om de heilige Clara. Naast de stad Assisi zullen dan ook andere plaatsen in de omgeving bezocht worden die zeer de moeite waard zijn. De bisschoppen hopen dat de bedevaart de saamhorigheid in het bisdom extra zal versterken. Voor tieners, jongeren en (jonge) gezinnen zal eigen programma worden georganiseerd. Meer informatie in het zomernummer van *SamenKerk*. Of kijk alvast op de website van het bisdom. ■

Nieuwe lente voor oecumene

Voor veel katholieke parochies en protestante gemeentes is het pinksterweekend aanleiding om oecumenische vieringen te houden. Het Bijbelverhaal over de neerdaling van de heilige Geest (Handelingen 2) is daarbij inspiratiebron voor eenheid onder de christenen. Geert van Dartel, directeur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene Willibrord en Athanasius en een vertegenwoordiger van de Rooms-Katholieke Kerk in de Raad van Kerken in Nederland, schrijft hierover.

“Ik heb het gevoel dat er een omslag gaande is in onze kerken en dat de belangstelling voor oecumene

weer aan het groeien is”, zo zei ds. Karin van den Broeke in de aprilvergadering van de Raad van Kerken. Eén zwaluw maakt nog geen zomer, maar deze opmerking van de preses van de Protestantse Kerk in Nederland is toch een opsteker. Doorgaans wordt er immers nogal gesomberd over de stand van zaken in de oecumenische betrekkingen in ons land: verworvenheden van de jaren zeventig en tachtig (van de vorige eeuw!) werden teruggedraaid, op kerkprovinciaal en diocesaan niveau heeft de oecumenische samenwerking weinig prioriteit, plaatselijk neemt het draagvlak, ondanks de trouw en standvastigheid van werkers van het eerste uur, steeds verder af. Zijn er tekenen die op een omslag in de belangstelling voor oecumene in Nederland wijzen? Ik denk het wel en wil dat aan de hand van enkele voorbeelden illustreren.

Raad van Kerken

Vertegenwoordigers van de kerken in Nederland treffen elkaar regelmatig in het verband van de Raad van Kerken. De vertegenwoordigers van de Rooms-

Katholieke Kerk in de Raad zijn: Mgr. dr. Hans van den Hende (bisschop-referent voor oecumene), de Groningse priester Arjen Bultsma en ondergetekende. De persoonlijke contacten binnen de Raad van Kerken zijn hartelijk. Iedere bijeenkomst wordt geopend met een korte dienst van Woord en gebed, waarin steeds een voorganger van een andere kerk voorgaat. Het gemeenschappelijk geloof is het uitgangspunt voor het inhoudelijke gesprek dat binnen de Raad met verve gevoerd wordt. Uit de vele onderwerpen die aan de orde zijn geweest, wil ik er drie noemen, die landelijk en plaatselijk uitstraling hebben: het project Doop(v)erkenning, het gesprek over de beleving van Eucharistie en Avondmaal en de inzet voor gerechtigheid en vrede in onze samenleving.

Doop

Het project 'Doop(v)erkenning' mondde in 2012 uit in twee verklaringen over de Doop, een gemeenschappelijke verklaring ondertekend door negen kerken die elkaars doop erkennen en een verklaring van toenadering, ondertekend door elf kerken, waarin het verschil tussen kinderdoop en volwassenendoop besproken wordt. Het gesprek over de Doop gaat om meer dan de formele erkenning van elkaars doop, het gaat om het delen en uitwisselen van het fundament van het christen-zijn.

Hoewel we nog niet zo ver zijn dat de kloof overbrugd is tussen kerken die kinderdoop praktiseren en kerken die alleen de doop op geloof erkennen, is het een belangrijke stap vooruit dat het geloofsgesprek tussen beide richtingen in een geest van verbondenheid gevoerd kon worden. Hopelijk komen we op termijn ook hier tot een wederzijdse dooperkenning, omdat dat daarin de erkenning van elkaars toebehoren tot Christus tot uitdrukking wordt gebracht.¹

Eucharistie en Avondmaal

Het gesprek over de beleving van Eucharistie en Avondmaal (2012-2015) was een logisch vervolg op het project Doop(v)erkenning. Aan de hand van een vragenformulier werd de beleving van Eucharistie en Avondmaal in verschillende kerkgenootschappen in kaart gebracht. Leidend bij deze verkenning waren de vijf aspecten, die het Lima-rapport (1982) in de betekenis van de Eucharistie onderscheidt: dankzegging aan de Vader, gedachtenis van Christus, aanroeping van de heilige Geest, gemeenschap van de gelovigen en maaltijd van het Koninkrijk Gods. Uit de verkenning kwam naar voren dat de leden van verschillende kerken deze aspecten herkennen en belangrijk vinden. Opvallend was overigens wel dat in de beleving van jonge protestanten het Avondmaal minder belangrijk lijkt, terwijl de viering van de Eucharistie en aanbidding een kernmoment zijn in de beleving van jonge katholieken. Vrucht van deze verkenning is een publicatie waarin vertegenwoordigers van de verschillende kerken in Nederland hun beleving van Eucharistie en Avondmaal onder woorden brengen. De publicatie is een handreiking aan plaatselijke gemeenschappen voor het geloofsgesprek over Eucharistie en Avondmaal.²

Geert van
Dartel

Kerk en maatschappij

Actuele maatschappelijke vraagstukken nemen sinds jaar en dag een belangrijke plaats in op de agenda van de Raad van Kerken in Nederland. De invloed van kerken op politiek en samenleving is veel minder dan vijftig jaar geleden. Van de Nederlandse bevolking heeft 51% geen religieuze binding meer. Maar dat neemt niet weg dat kerken zich kunnen en dienen uit te spreken over zaken van algemeen belang. In de afgelopen jaren heeft de Raad van

Kerken zich uitgesproken over tal van maatschappelijke zaken: het armoedevraagstuk, de vluchtelingenopvang, kwesties van oorlog en vrede, de interreligieuze dialoog en de relatie tussen religie en geweld. Over deze onderwerpen werd ook het overleg gezocht met de Regering en met politieke partijen. Om de inzet van de Raad van Kerken bij vraagstukken van gerechtigheid en vrede zichtbaar te maken, is een taakgroep ingesteld met de opdracht deze inzet in samenwerking met andere partners breder zichtbaar te maken. De taakgroep organiseerde

onder andere vredeswandelingen in Den Haag en Enschede, een wake bij het detentiecentrum voor 'illegaal verklaarde' vluchtelingen op Schiphol en een bijeenkomst van en voor jongeren. Alles met het doel de oecumenische beweging in Nederland een nieuwe impuls te geven.³

Velen ontgaat het misschien dat oecumene ook vandaag in ons land een zeer boeiend en levendig werkterrein is. En niet alleen dat, het is

ook een werkterrein waarop iets gebeurt dat de eenheid en het gezamenlijk getuigenis van christenen in ons land dient en van belang is voor onze samenleving. Ook ik verlang naar die omslag en zie uit naar een nieuwe lente voor de oecumenische samenwerking in ons land. ■

Geert van Dartel

Om verder te lezen:

¹ De verklaringen over de doop vindt u hier: www.raadvan-kerken.nl/pagina/1977/de_doop&highlight=dooperkenn

² De publicatie kunt u hier downloaden www.raadvan-kerken.nl/?b=3054

³ Voor meer informatie zie: www.raadvan-kerken.nl/pagina/3478/nieuwerth_over_nederland&highlight=taakgroep,pelgrimag

Dit is een greep uit de activiteiten van de beide bisschoppen. Hun agenda's zijn verder te volgen op de website van het bisdom en op www.arsacal.nl

O p vrijdag 7 april waren de beide bisschoppen, in aanwezigheid van kardinaal Ad Simonis, nuntius Mgr. Aldo Cavalli en een aantal andere Nederlandse bisschoppen, aanwezig bij de Avond voor de Martelaren in de Nicolaasbasiliek in Amsterdam. Een indrukwekkende avond, met indringende getuigenissen over de vervolging van christenen wereldwijd.

O p zondag 23 april (Beloken Pasen) ging Mgr. Punt traditiegetrouw voor in de eucharistieviering in het heiligdom O.L.V. ter Nood te Heiloo, vanwege de Zondag van de Goddelijke Barmhartigheid.

O p zondag 30 april was Mgr. Jos Punt in de jubilerende parochie St. Nicolaas in Purmerend. De kronieken van de parochie vermelden dat in 1417 de eerste pastoor werd benoemd. Dit jaar 600 jaar geleden. In een overvolle kerk werd dit feestelijk gevierd.

O p zaterdag 13 mei waren beide bisschoppen aanwezig bij de toewijding aan het Onbevleete Hart van Maria te Maastricht. Dit in het kader van 100 jaar Fatima en het bezoek van paus Franciscus aan dit bekende bedevaartsoord.

M gr. Hendriks woonde op donderdag 20 april de onthulling bij van een monument voor 48 omgekomen Joodse kinderen in Laren. De bevolking van Laren, maar bijzonder pastoor Jan Vriend en de parochianen van St. Jan / de Goede Herder hebben een belangrijk aandeel gehad in de totstandkoming van het monument. Het staat vlak naast het St. Janskerkhof.

D it jaar was Mgr. Hendriks op Eerste Paasdag aanwezig bij de Zusters van Moeder Teresa in Amsterdam om daar met de daklozen Pasen te vieren en de maaltijd te gebruiken.

D e beide bisschoppen waren in de Goede Week en met Pasen afwisselend

voor de plechtigheden in de kathedraal, het seminarie en elders. Daarbij viel vooral de Chrismamis op woensdag 12 april op, waar ruim 85 priesters, zo'n 25 diakens en zo'n zelfde aantal aalmoezeniers van het Militair Ordinariaat bij aanwezig waren, en ruim zevenhonderd gelovigen uit de gemeenschappen van ons bisdom.

O p zaterdag 27 mei waren beide bisschoppen aanwezig bij de gebedsdag voor de Vrouwe van alle Volkeren in de RAI te Amsterdam.

O p zaterdag 17 juni verzorgt Mgr. Punt de opening van de jaarlijkse Bavodag voor de vormelingen van het bisdom.

O p 25 juni is Mgr. Punt hoofdcelebrant tijdens de St. Jansprocessie in Laren. Op die dag zal Mgr. Hendriks de verbouwde kerk van O.L.V. Geboorte te Halfweg inzegenen.

Naar Fatima

11–16 september 2017

Op 13 mei bezocht paus Franciscus Fatima. Gaat u mee op bedevaart?

Vanwege het eeuwfeest van de verschijningen van O.L.V. Vrouw in Fatima, Portugal, organiseert het bisdom een volledig verzorgde bedevaart naar Fatima en Lissabon.

Info:

Dea Broersen (06 25021417)
Eric van Teijlingen (06-13716464)
bedevaart@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
info@vnb.nl
€ 899,00 per persoon
(eenpersoonskamer toeslag € 150,00)
vliegreis